

AKTINES

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

● ΑΦΟΒΟΙ ΣΤΙΣ ΘΥΕΛΛΕΣ (Γ.Β.Μ.).....	65
● ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΜΑΤΑ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑ (Βασιλ. Σταθάκη).....	67
● ΣΤΟΥΣ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ (ποίημα Γ. Βερίτη).....	70
● ΤΟ 1821 (Α. Ν. Τσιριντάνη).....	71
● Η ΘΡΑΚΗ ΣΗΜΕΡΑ (Ν. Π. Σοϊλεντάκη).....	72
● Η ΕΝΝΟΙΑ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ (Βασ. Χαραλαμποπούλου).....	85
● ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ: ΑΠΟΔΟΣΙΣ ΤΙΜΗΣ (Πανορμίτη).....	91
● ΣΧΟΛΙΑ.....	92
● ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Τομ. Έπικοινωνίας τής Χ.Ε.Ε.).....	94

ΕΤΟΣ 75ov

ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

ΑΡΙΘ. 729

ΕΥΡΩ 1,50

**Πρός τούς κ.κ. Συνδρομητάς
τῶν « Ἀκτίνων »**

**Μέ τήν ἔναρξη τοῦ νέου ἔτους ὑπενθυμίζομε στούς φίλους συνεργά-
τας-συνδρομητάς μας, τήν ἀνάγκη νά ἀνανεώσουν ἐγκαίρως τή
συνδρομή τους γιά τό ἔτος 2012.**

**Ἡ συνδρομή διά τό 2012 παραμένει ἡ ἴδια ἤτοι ΕΥΡΩ 15, παρά τήν
μεγάλη αὔξηση τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν.**

**Παρακαλοῦμε διά τήν ἐγκαιρον καταβολήν τῆς συνδρομῆς ὥστε νά
συνεχίζεται τακτικά καί ἀπρόσκοπτα ἡ κυκλοφορία τῶν « Ἀκτίνων ».**

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΟΥΣ 2012

**Ἑσωτερικοῦ: ΕΥΡΩ 15 - Κύπρου: ΕΥΡΩ 20 -
Ἐξωτερικοῦ γενικῶς: ΕΥΡΩ 30**

Ἡ συνδρομή καταβάλλεται στά γραφεῖα μας, Ἀθηνῶν (Καρύτση 14),
Θεσσαλονίκης (Ἀγίας Σοφίας 41). Ἡμπορεῖ ἐπίσης νά ἀποστέλλεται
διά ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς εἰς τό Γραφεῖον μας τῶν Ἀθηνῶν (Καρύ-
τση 14 - 105 61 Ἀθήνα).

Εἰδικῶς οἱ συνδρομηταί μας τῆς ἐπαρχίας ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν
συνδρομή τους, ἔναντι κανονικῆς ἀποδείξεως πληρωμῆς, εἰς τούς
ἐθελοντάς ἀντιπροσώπους ἢ συνεργάτας μας στίς πόλεις ὅπου ὑ-
πάρχουν.

Οἱ συνδρομηταί μας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμποροῦν νά καταθέτουν τήν συν-
δρομή τους, εἰς τόν λογαριασμόν μέ μορφή I.B.A.N. γιά ἐμβάσματα
τῆς Eurobank μέ ἀριθμό: GR 1102602010000940100366081, ἢ νά
τήν ἀποστέλουν μέ τραπεζικὴ ἐπιταγή εἰς διαταγήν τῆς «Χριστιανι-
κῆς Ἐνώσεως Ἀκτίνων».

AKTINES

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Ἔτος 75ον

ΜΑΡΤΙΟΣ 2012

Ἀριθ. 729

ΑΦΟΒΟΙ ΣΤΙΣ ΘΥΕΛΛΕΣ

Ο ΦΟΒΟΣ ὁ χειρότερος σύμβουλος τοῦ ἀνθρώπου. Ἀχρηστεύει ὅλες τίς δημιουργικὰς δυνάμεις. Τρύπωσε στήν ψυχὴν· Τὴν κατέστρεψε. Τίποτα τό μεγάλο δέν μπορεῖ νά δημιουργήσῃ. Γι' αὐτό πολὺ σωστά εἶπαν, πὼς ἀπὸ τὸν φόβο πιό φοβερός εἶναι ὁ φόβος τοῦ φόβου. Νά φοβώμαστε τὸν φόβο μας καὶ νά μὴ τὸν ἀντιμετωπίζουμε. Νά μὴ τὸν ἐξουδετερώσουμε προτοῦ μᾶς ἐξουδετερώσῃ. Αὐτό εἶναι τό πιό ἐπικίνδυνο. Καὶ τὸν φόβο αὐτόν πρέπει νά τὸν σκοτώσουμε προτοῦ μᾶς σκοτώσῃ. Διαφορετικά ὁ φόβος πού παραμένει καὶ παίρνει διαστάσεις καὶ κυριαρχεῖ μέσα μας καὶ ἐξελίσσεται σέ πανικό, ἀποτελεῖ θανάσιμο κίνδυνο.

Ἀλλὰ καὶ ποιὸς δέν φοβᾶται; Μήπως καὶ ὁ πιστὸς Χριστιανὸς δέν ἔχει στιγμές πού ἀνακαλύπτει ἓνα σωρὸ φόβους νά κινοῦνται μέσα στήν καρδιά του; Μπορεῖ νά ταξιθεύῃ μέσα στό πλοῖο τοῦ Ἰησοῦ.

Ὅμως ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ δέν ἐμποδίζει, ὅπως τότε μέ τούς μαθητές, τὴ θύελλα νά ξεσηκώνεται καὶ τὰ κύματα μανιασμένα νά ἀπειλοῦν μέ ναυάγιο: **«Καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμου μεγάλης, τὰ δὲ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τό πλοῖον, ὥστε ἤδη αὐτό βυθίζεσθαι»** (Μάρκ. δ' 37). Τίποτα τό παράδοξο νά γίνεται μεγάλη ἀνεμοζάλη καὶ τὰ κύματα νά χτυποῦν τό πλοῖο μας, τό πλοῖο τῆς Ἐκκλησίας καὶ νά τό ἀπειλοῦν, ἔστω κι ἂν μέσα σ' αὐτό βρίσκεται ὁ Χριστός.

Παράδοξο δέν εἶναι νά σηκώνωνται κύματα. Παράδοξο θά ἦταν νά μὴ σηκώνωνται κύματα. Παράδοξο εἶναι σ' ἓνα μακρὺ ταξίδι ἡ συνεχὴς νηνεμία καὶ ἡ ἀδιάκοπη γαλήνη. Ἐνα πλοῖο, πού ξανοίγεται στό πέλαγος καὶ εἶναι ἀποφασισμένο νά διασχίσῃ ὠκεανούς, περιμένει καὶ τούς ἰσχυροὺς ἀνέμους καὶ τὰ ὀρμητικὰ κύματα. Τό λιμάνι τοῦ προσφέρει ἀσφάλεια. Ἀλλὰ ὁ σκοπὸς

τοῦ πλοίου δέν εἶναι τό λιμάνι. Εἶναι τό ταξείδι, ἡ δημιουργία, ἡ ἀνοιχτή ἀπλωσιά τοῦ πελάγους.

Καθόλου παράδοξο, λοιπόν, νά χτυπιέται ἀπό τά κύματα τό πλοῖο μέ τόν Χριστό καί τούς μαθητές Του. Καθόλου παράδοξο νά χτυπιέται ἀπό τίς θύελλες καί τίς τρικυμίες ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου. Καθόλου παράδοξο ὁ ἀληθινός πιστός στό ταξείδι τῆς ζωῆς του νά συναντήη δυσκολίες, θλίψεις καί δοκιμασίες, ἀπειλές καί ἐκβιασμούς, παραγνωρίσεις καί εἰρωνεῖες, διωγμούς καί μαρτύρια γιά τήν ἐμμονή του στό καθῆκον, γιά τό ἀνυποχώρητο στίς ἀρχές του, γιά τό ἀσυμβίβαστο μέ ἀμαρτωλές καταστάσεις.

Τό ὅτι ὁ Χριστός εἶναι μέσα στό πλοῖο μας, δέν εἶναι ἐγγύηση νηνεμίας. Ἰσα-ἴσα ἡ παρουσία Του προκαλεῖ συχνά τά κύματα. Ἄν ὅμως δέν εἶναι ἐγγύηση νηνεμίας, εἶναι ἐγγύηση ἀσφαλείας. Μᾶς κάνει ἀφοβους στίς θύελλες, ἡρεμους στήν τρικυμία. Φαίνεται κάποτε πώς κοιμᾶται, ὅπως ἄλλοτε στό πλοῖο μέ τούς μαθητές, ὅτι ἔχει ἀπομακρυνθῆ ἀπό τίς ἀνησυχίες τῶν πιστῶν, ὅτι δέν παρακολουθεῖ τά προβλήματα καί τίς ἀγωνίες τους. Λάθος. Ὁ Χριστός φαίνεται σέ μᾶς ὅτι κοιμᾶται, ὅτι ἀδιαφορεῖ, ὅτι τό κακό κυριαρχεῖ. Εἶναι ὅμως πάντοτε κοντά μας, δίπλα μας. Καί ὅταν φαίνεται κοιμώμενος, δέν κοιμᾶται. «**Ἰδού οὐ νυστάξει οὐδέ ὑπνώσει**

ὁ φυλάσων τόν Ἰσραήλ» (Ψαλμ. ρη' 4). Μπορεῖ νά προλάβη τίς τρικυμίες. Τίς ἐπιτρέπει γιά νά μᾶς ἰσχυροποιῇ. Γιά νά μᾶς ἀσκή στήν ὑπομονή, στήν καρτερία, στήν πίστη. Μᾶς ὑπενθυμίζει πώς ἡ ζωή μας δέν εἶναι ἀνέμελη κρουαζιέρα. Εἶναι διάπλευστη πελάγους.

Ἔτσι τόν ἐλεγχο πού ἀπηύθυνε τότε στούς μαθητές Του, τόν ἀπευθύνει καί σέ μᾶς σήμερα: «**Τί δειλοί ἐστε οὗτω; Πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;**» (Μάρκ. δ' 40). Γιατί εἴσα-στε δειλοί; Γιατί φοβόσαστε; Δέν ἔχετε μαζί σας Ἐμένα «τόν σώζειν ἐκ θανάτου ἰσχύοντα, καί πάντα δυνάμενον»; Τούς ἐπιτιμᾷ ὅχι γιατί τόν ἀνησύχησαν, ἀλλά γιατί αὐτοί ἀνησύχησαν ἀπό τόν φόβο καί τήν ὀλιγοπιστία τους. Ἡ πίστη ἡ σταθερή στόν Σωτήρα Κύριο εἶναι τό ἀντίδοτο σέ κάθε φόβο. Αὐτό μᾶς τονίζει καί ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἀπό τήν πολυτάραχη προσωπική του ζωή: «**Πολλά εἶναι τά κύματα καί τρομερή ἡ τρικυμία, ἀλλά δέν φοβόμαστε τό ναυάγιο. Στηριζόμαστε πάνω στήν πέτρα. Ἄς μαίνεται καί ἄς λυσομανᾷ ἡ θάλασσα, δέν μπορεῖ νά διαλύσῃ τήν πέτρα. Ἄς σηκώνωνται τά κύματα, δέν ἔχουν τή δύναμη νά καταποντίσουν τό πλοῖο τοῦ Ἰησοῦ.**» Σ' αὐτό τό πλοῖο ἐπιβαίνουμε κι ἐμεῖς. Καί ἡ βεβαιότητα πού μᾶς χαρίζει ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἐξορίζει κάθε φόβο ἀπό τήν ψυχή μας.

Γ.Β.Μ.

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΡΜΑΤΑ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΕΘΝΕΓΕΡΣΙΑ

Ἡ Ἐθνεγερσία, ἡ ὁποία τελικά ἐπιτεύχθηκε στὸν δεκαετὴ ἀγῶνα 1821-1830 ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα πολλῶν παραγόντων ποὺ συνετέλεσαν στὴν ἐπίτευξη τοῦ μεγάλου αὐτοῦ σκοποῦ. Πρώτη καὶ κυρία προϋπόθεση ἦταν ἡ διατήρηση τῆς ἐθνικῆς αὐτοσυνειδήσεως καὶ τῆς ταυτότητας τῶν εὐρύτερων στρωμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μετὰ τὴν ὀλοκληρωτική του ὑποταγὴ στοὺς Ὀθωμανούς.

Πράγμα τὸ ὁποῖον φαίνεται μὲν αὐτονόητο, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ τόσον ἀπλό, δεδομένου ὅτι στίς προθέσεις τοῦ κατακτητῆ ἦταν καὶ ἡ οἰκονομικὴ καταπίεση τῶν ὑποδούλων μὲ βαρεῖές φορολογίες καὶ μὲ τὴν ἀπειλὴ τοῦ ἐξισλαμισμοῦ εἴτε ἅμεσα μὲ βίαιον τρόπον, εἴτε ἔμμεσα μὲ τὴν οἰκονομικὴ ἀνακούφιση, ὅσων προσήρχοντο αὐτοβούλως σέ αὐτόν. Συγκεκριμένα ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν καλλιεργητῶν τῆς γῆς ἦσαν ἀκτήμονες. Ζοῦσαν κάτω ἀπὸ ἄθλιες καὶ φοβερές συνθῆκες ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους: Ὡς ἐλεύθεροι γεωργοί, ὑπομισθωτές, ὡς ἡμερομίσθιοι ἐργάτες. Καλλιεργοῦσαν τίς κατὰ πλήρη κυριότητα μεγάλες ἰδιοκτησίες τῶν Τούρκων ἀλλὰ καὶ μερικῶν πλουσίων Ἑλλήνων καὶ μοιράζονταν κατὰ διαφόρους τρόπους καὶ συστήματα τὰ φορολογικὰ βάρη

καὶ τίς προσόδους. Ἦσαν ἐγκατεστημένοι στίς πρώην ἰδιοκτησίες των, οἱ ὁποῖες περιελήφθησαν σέ τιμάρια, τὰ ὁποῖα ἐκχωρήθησαν ἀπὸ τὸν Σουλτάνο σέ τούρκους ἀξιωματούχους καὶ εἶχαν ἀπλῶς τὸ δικαίωμα τῆς καλλιέργειας χωρὶς ὅμως καὶ τὴν κυριότητα. Ὑπεβάλλοντο σέ παντός εἶδους ληστρικές φορολογίες, σέ ἀγγαρεῖς, σέ ἀβάσταχτα δάνεια γιὰ τὴν ἐξοικονόμηση τῶν ἐξόδων τῆς καλλιέργειας καὶ τῆς διατροφῆς τῶν οἰκογενειῶν των στὴν περίπτωση τῆς μειωμένης γεωργικῆς παραγωγῆς. Κάτω ἀπὸ αὐτές τίς συνθῆκες ἡ ἐλευθερία πέταξε ἀπὸ τοὺς κάμπους, οἱ ὁποῖοι εἶχαν κατακλησθεῖ ἀπὸ τοὺς κατακτητές καὶ νέους ἰδιοκτῆτες τῆς εὐφορῆς γῆς καὶ ἐπῆγε καὶ ἐφώλιασε ψηλὰ στίς ἀετοράχες τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Πάρωνα, στοῦ Λύκαιον, στοῦ Παρνασσό. Ἀπὸ τὸ Σούλι καὶ τὴν Χειμάρρα ὡς κάτω τὸ Ταίναρο καὶ πέρα στὴν Κρήτη στὸν Ψηλορείτη, τὰ βουνὰ ἦσαν τὰ καταφύγια τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας, τῶν κλεφτῶν καὶ τὰ ὀρμητήρια γιὰ ἀνταποδοτικές ἐπιδρομές κατὰ τοῦ κατακτητῆ, ὅσκις ἡ βάνανυση συμπεριφορά του σκορποῦσε τὸν θάνατο καὶ τὴν συμφορά στίς ὑπὸ ἐξέγερση ἑλληνικές ἐπαρχίες. Δὲν ἔμεινε κομμάτι τῆς

ἐλληνικῆς γῆς χωρίς τήν κορυφωση
ένός ἀγώνα θυσίας. Ἡ Θράκη, τήν
Κωνσταντινούπολη καί τήν Ἀδρια-
νούπολη. Ἡ Μακεδονία, τήν Νάου-
σα, τό Ἅγιον Ὄρος, τήν Κασάν-
δρα, τά Μαντεμοχώρια. Ἡ Ἡπει-
ρος, τό Σούλι, τό Συράκο καί τούς
Καλαρύττες. Ἡ Θεσσαλία τόν Ἀ-
σπρόποταμο καί τήν Μαγνησία. Ἡ
Στερεά Ἑλλάδα τό Μεσολόγγι, τήν
Ἀλαμάνη καί τήν Γραβιά. Ἡ Πελο-
πόννησος τήν Σφακτηρία καί τά
Δερβενάκια. Ἡ Μικρά Ἀσία τίς
Κυδωνιές, τά Μοσχονήσια καί τήν
Σμύρνη. Τό Αἰγαῖον Πέλαγος τήν
Χίο, τά Ψαρά, τήν Κάσο. Ἡ Ἀνα-
τολική Μεσόγειος τήν Κρήτη, τήν
Κύπρο.

Ὁ καθηγητής τῆς Ἱστορίας Νικό-
λαος Βλάχος στό ἔργο του «Δη-
μιουργός τοῦ Εἰκοσιένα» γράφει:
«Ἀναμειγνύουν τό αἷμα των μετά
τοῦ αἵματος τῶν μαχητῶν τῆς Ἐ-
παναστατημένης Ἑλλάδος οἱ πρόσ-
φυγες τοῦ Σουλίου, τῆς Θεσσαλίας,
τῆς Μακεδονίας, τῆς Σμύρνης καί
τῶν Κυδωνιῶν καί οἱ ὑπό τήν ξέ-
νην προστασία Ἑπτανήσιος εἰς τό
Πέτα, τήν Ἀθήνα, τό Μεσολόγγι
καί τήν Πάτρα. Ἀμιλλῶνται εἰς ἀ-
γριότητα ἀλλά καί κατά μέγεθος τῆς
παραμαρτούσης δυστυχίας αἱ σφα-
γαί καί αἱ δηώσεις τῆς Ναούσης,
τῆς Χίου, τῶν Ψαρῶν, τοῦ Μεσο-
λογγίου καί τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τάς
σφαγὰς καί τάς δηώσεις τῆς Κων-
σταντινουπόλεως, τῆς Σμύρνης, τῶν
Κυδωνιῶν, τῆς Κῷ καί τῆς Κύ-
πρου. Συναντῶνται εἰς τάς ἀγοράς
τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Ἀλεξαν-
δρείας, τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ

αἰχμάλωτοι τῆς ἐντεῦθεν καί τῆς ἐ-
κεῖθεν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους Ἑλ-
λάδος καί συνενώνουν τά δάκρυα
τοῦ κοινοῦ πόνου καί τῆς κοινῆς
δυστυχίας». Σέ ὅλη αὐτή τήν ἔκταση
τῆς ξηρᾶς καί τῆς θάλασσας οἱ ἐξη-
γερμένοι Ἕλληνες δέν ἐξαπόστασαν
νά ἀγρυπνοῦν καί νά μάχονται στά
πελάγη, στά βουνά, στούς κάμπους
καί στίς πόλεις. Καί ὅταν τό πλη-
θος τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἔζωνε μέ φω-
τιά, ἀκολουθοῦσε ἡ ὥρα τῆς θυσίας
καί τότε ἡ Ἑλλάδα γινόταν Ἰδέα,
γιά τήν ὁποία δίνουν τήν ζωή τους
οἱ Ἕλληνες.

Μέ αὐτόν τόν μακροχρόνιον ἀγώ-
να τῆς κλεφτουργιάς, πού διήρκεσε
ὅλο τό διάστημα τῆς τυραννίας οἱ
Ἕλληνες διετήρησαν τήν πολεμική
τους ἐτοιμότητα καί στρατιωτική
παράδοση μέ γενεές καπεταναίων
καί ὀπλαρχηγῶν οἱ ὁποῖοι στήν κα-
τάλληλη ὥρα ἠγήθηκαν στά ἐπανα-
στατημένα πλήθη τῶν μαχητῶν τῆς
Ἐλευθερίας. Εἶναι ἀδιανόητο νά
σκεφθεῖ κανεὶς ὅτι ἦταν δυνατόν
νά γίνει καί νά ἐπιτύχει ἡ Ἐπανά-
σταση τό 1821 χωρίς νά ἔχουν
προϋπάρξει στά χρόνια τῆς σκλα-
βιάς οἱ ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας
στά ἐλληνικά βουνά καί οἱ τοπικές
ἐξεγέρσεις, σημαντικώτερη τῶν ὁ-
ποίων ὑπῆρξε ἐκεῖνη τοῦ ἔτους
1770, γνωστή κυρίως ὑπὸ τήν ἐπω-
νυμία Ὁρλωφικά, ἀπό τό ὄνομα
τοῦ Ρώσου πρίγκηπα Ὁρλώφ, ὁ ὁ-
ποῖος ἦλθε στήν Ἑλλάδα προκειμέ-
νου νά συνεγείρει τοὺς Ἕλληνες σέ
ἐπανάσταση, ἡ ὁποία ὁμως κατέληξε
σέ ἀποτυχία μεσυνέπεια τά σκληρά

ἀντίποινα ἀπό τούς Τούρκους κατακτητές.

Δέν ἀρκοῦσε ὁμως τό ἔμπρακτο ἀγωνιστικό πνεῦμα πού κυριαρχοῦσε στά βουνά γιά νά διατηρηθεῖ ἡ αὐτοσυνειδησία τῆς ἐλληνικότητας στίς εὐρύτερες μάζες. Ὁ Μωάμεθ ὁ Πορθητής πῆρε τήν πρωτοβουλία μετά τήν τελική ἐπικράτησή του τόν Μάιον τοῦ 1453 νά διατηρήσει κατὰ ἐλεγχόμενον τρόπον τούς ὑφισταμένους ἐκκλησιαστικούς θεσμούς τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, παρέχοντας τά γνωστά ἐκκλησιαστικά προνόμια στόν Οἰκουμενικόν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, καθορίζοντας ἔτσι καί τό νομικόν πλαίσιον μέσα στό ὅποϊον ἐρρυθμίζονταν οἱ σχέσεις τοῦ κατακτητοῦ καί τῶν ὑποδούλων ὑπηκόων του, τῶν ραγιαδῶν. Ἡ Ἐκκλησία ὑπό αὐτές τίς συνθῆκες ἦταν ἀδύνατον νά χωρίσει τήν συνείδηση τῆς μεγάλης Ἱερᾶς Ἀποστολῆς της ἀπό τό χρέος γιά τήν ἐθνική σωτηρία. Γιά τοῦτο συνέχισε τήν κληρονομημένη ἀπό τούς Πατέρες καί τήν βυζαντινή περίοδο ἀφοσίωσή της στήν διαφύλαξη τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ πνεύματος καί μάλιστα ἐπίλεκτα μέλη της, ὅπως ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις καί ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης ὑπῆρξαν εἰσηγητές τῶν ἀναπτυσσομένων τότε στήν Δύση φυσικῶν ἐπιστημῶν στήν ὑπόδουλη πατρίδα.

Στό σύγγραμμα τοῦ Κ. Ν. Σάθα γιά τήν νεοελληνική φιλολογία ὁ συγγραφέας ὑπολογίζει πάνω ἀπό χιλίους κληρικούς καί χιλίους πεντακοσίους λογίους ἐκείνων τῶν

χρόνων, οἱ ὅποιοι ἀναφέρονται ὡς συντηρητές τῆς ἐλληνικῆς πολιτισμικῆς παραδόσεως, πού μέ τό ἔργον τους συνετέλεσαν στήν ἀφύπνιση τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καί τοῦ ἀγωνιστικοῦ πνεύματος στίς τάξεις τῶν Ἑλλήνων.

Ἀπορεῖ κανεῖς πῶς μέσα στά πηχτά σκοτάδια τῆς σκλαβιάς ἀνθίσαν σοφές φυσιογνωμίες, πολυγραφόται συγγραφεῖς σάν τόν νέον Ὡριγένη, τόν ἅγιον Νικόδημον τόν Ἀγιορείτη, τόν Χρυσορρόη Μηνιάτη, τίς δίδυμες μορφές, τόν Εὐγένιον Βούλγαριν καί τόν Νικηφόρον Θεοτόκην — γιά τούς ὁποίους, ἤδη ἐγένετο λόγος πρίν — τόν ἐγκυκλοπαιδιστή Ἀνθιμο Γαζή καί τόσους ἄλλους ἐκθαμβωτικούς ἀστέρες, τούς ὁποίους ὁμως στήν κατά τά ἄλλα μικρή σημερινή νεοελληνική πραγματικότητα τό εὐρύ κοινόν δέν τοὺς θυμᾶται.

Ἐνας ἄλλος παράγοντας γιά τήν συντήρηση τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος στά χρόνια αὐτά τῆς τουρκοκρατίας ὑπῆρξε τό δημοτικό τραγούδι μέ τό παραδοσιακό του περιεχόμενο καί τό ἀγωνιστικό ἐπαναστατικό του πνεῦμα.

Στά χρόνια τοῦ μεγάλου ἀγῶνα τοῦ Εἰκοσιένα ἐγίνε τοῦτο τό μοναδικό. Σμίξανε ἡ παράδοση μέ τήν Πίστη καί τά ἄρματα μέ τά γράμματα. Ἀπό τούς περσικούς πολέμους καί τόν Μέγα Ἀλέξανδρον ὡς τό Βυζάντιον, τά ὁμηρικά ἔπη ἐνώνονται μέ τόν ἀκριτικό κύκλο. Οἱ παιᾶνες, οἱ διθύραμβοι, τά ἐπιγράμματα ἐνώνονται μέ τή βυζαντινή λογοτεχνία καί μέ τά 1400 δη-

μοτικά τραγούδια. Έτσι ο ήρωισμός εισέρχεται δικαιωματικά στην περιοχή του μύθου, έπειδή αποδέχεται τό τίμημα του θανάτου ως έγγυητή για τήν δικαίωση και τήν νίκη.

Ένα άλλο μεγάλο χαρακτηριστικό του Είκοσιένα είναι τό γεγονός ότι ό ξεσηκωμός ήταν γενικός. Όλοι οι Έλληνες πού κατοικούσαν στην Ελλάδα και τήν διασπορά, σέ όλα τά σημεία του όρίζοντα από τά βάθη της Ασίας, της Συρίας μέχρι τήν Βενετία και τήν Τεργέστη από τήν

μεσημβρινή Ρωσία και τίς παραδουνάβιες περιοχές μέχρι τήν Αίγυπτον γίνονται αλτουργοί της επανάστασης Άρχιερείς, ιερείς των χωρίων, μοναχοί, αγρότες, ναυτιλόμενοι πού χαροπαλεύουν μέ τήν άγριότητα της θάλασσας, πλουτήσαντες έμποροι, ταπεινοί του γένους δάσκαλοι, άρματωλοί, κλέφτες είναι συντεταγμένοι στην πανεθνική στρατιά ή όποία αγωνίζεται για Έθνεγερσία.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

ΣΤΟΥΣ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

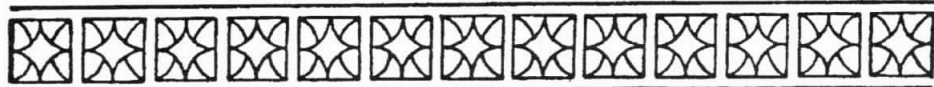
Χύνε, ω Λήθη, μάταια τό μαγικό νερό σου,
τήν καταλύτρα τέχνη σου και δύναμη θυμήσου,
κι άδειασε κι ως τήν ύστερη σταλιά τή λήκυθό σου.
Ω! τώρα θάβγη ανώφελη, ω Λήθη, ή δύναμή σου.

Έκείνων τά όνόματα τά πηρ' ή Άθανασία,
και τάγραψε και τάγλυψε σ' άφθαρτες στηλες, όπου
τίς έχει στήσει άνέγγιχτες κι άγνές ή φαντασία,
κι όπου δέ φτάνεις, μήτε σύ μήτε και χέρι άνθρώπου.

Άσβηστα κι άπλησίαστα κι απείραχτ' άπ' τό χρόνο
κι άπ' τό νερό σου, ω Λήθη, έσύ, θεά της λημοσνιάς,
ιδανικό προσκύνημα τάγραψε των αίωνων.

Δέ λησμονιέτ' ω μάγισσα, ή τόση των θυσία,
όσο πού χτύπ' ακούονται έλληνικιάς καρδιάς
θά νικηθής στό πάλεμα μέ τήν Άθανασία.

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

ΤΟ 1821

Ἡ 25η Μαρτίου 1821 ἔχει καθιερωθῇ (ἀνεξάρτητα ἀπὸ διαφωνίες γιὰ τὴν ἀκριβῆ ἡμερομηνία) νὰ θεωρεῖται ὡς ἡ ἡμέρα ὅπου ἐξέσπασε ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, ἐναντίον τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. Καί ὅμως ὁ ἀγώνας ἄρχισε πολὺ νωρίτερα. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα τοῦ 1814, ὅταν στὴν Ὁδησσὸ τρεῖς ἔμποροι, Ἕλληνες, ἀλλὰ κάθε ἄλλο παρὰ ραγιᾶδες, ὁ Σκουφᾶς, ὁ Τσακάλωφ καὶ ὁ Ξάνθος, ἔκαναν τὸν πόνον ἀπόφαση καὶ τὸν στεναγμὸ σχέδιο γιὰ νὰ ὀργανωθῇ ὁ ξεσηκωμός. Καὶ τὸ σχέδιο ἐγίνε ἐργο. Καὶ ἐπειδὴ ἐγίνε ἐργο, ἐγίνε ἐπανάσταση.

Αὐτὸ ἦταν τὸ ξεκίνημα γιὰ τὸν ξεσηκωμὸ τοῦ ραγιᾶ. Καὶ ἐδῶ ὅσο καὶ νὰ πασχίσεις μέ σχήματα *argot* δέν μπορεῖς νὰ χῶσεις τίς ταξικὲς διακρίσεις, διότι, ἀπλούστατα, ἡ προσπάθεια τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας δέν περιωριζόταν σὲ ὀρισμένη κοινωνικὴ τάξη. Ἦταν ἓνα ξεκίνημα ἀληθινὰ πανελλήνιο. Ἀπὸ τὴν Ὁδησσὸ ροβόλησε ὡς τίς νότιες ἐσχατιές τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀγκάλιασε ὅλο τὸ δοῦλο Γένος. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια... ἂν βέβαια ἐνδιαφερώμαστε γιὰ τὴν ἀλήθεια!

Καὶ στὴν ἐπανάσταση αὐτὴ ἔπαιξε ρόλο ἀποφαστικὸ ἢ ψυχικὴ δύναμη. Καὶ τὴν ψυχικὴ αὐτὴ δύναμη τὴν ἔδωσαν οἱ δύο παράγοντες πού μᾶς ἀπασχολοῦν σὲ τοῦτο τὸ βιβλίο. Ὁ Ἑλληνισμός καὶ ὁ Χριστιανισμός.

Ἄς ἀρχίσωμε ἀπ' τὸν Χριστιανισμό. Ἡ ἐπανάσταση ἐγίνε... μὰ χριστιανοὶ καὶ ὄχι ἄθεοι ἢ θρησκευτικὰ ἀδιάφοροι τὴν ἔκαμαν. Ἀπ' αὐτὴ τὴ χριστιανικὴ Πίστη παίρνανε δύναμη ἀλλὰ καὶ καρτερία καὶ αὐτὴ ἡ χριστιανικὴ Πίστη, ἂν δέν ἔσβηνε τίς μικρότητες, δέν τίς ἄφηνε ὅμως νὰ σβήσουν τὴν Ἐπανάσταση.

Ὅμως ἡ χριστιανικὴ αὐτὴ Πίστη ἐτόνωσε τὸ δοῦλο, ἀλλὰ ἐπαναστατημένο Γένος, συνταιριασμένη μέ τὴν ὄνειροπόληση τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ. Ὁ ἐπαναστατημένος ραγιᾶς ἦταν πιά Ἕλληνας. Θυμὸταν πάντα τὸν Μαρμαρωμένο Βασιλιά, τὸν τελευταῖο αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, καὶ πίσω ἀπὸ αὐτόν, τὴν σειρὰ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων καὶ πίσω ἀπὸ αὐτοὺς ὠνειρευόταν τὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, ὅσο λίγο κι ἂν τὴν ἤξερε. Ὁ Χριστιανισμός τὴν Πίστη καὶ τὴ δύναμη. Ἡ ἀρχαία Ἑλλάδα τοῦ ἔδινε τὴν φιλοδοξία καὶ τὸ ὄνειροπόλημα. Κι ὅταν ἡ Ἐπανάσταση τελείωσε, ὁ ραγιᾶς πού δέν ἦταν πιά ραγιᾶς, ἀναπνέοντας τὸν ἀέρα τῆς ἐλευθερίας πού ἦταν «ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά», ἐνοιωθε τὴν ἐλευθερία αὐτὴ σάν ἐλευθερία νὰ εἶναι χριστιανός καὶ ἐλευθερία νὰ εἶναι Ἕλληνας.

Α. Ν. ΤΣΙΠΙΝΤΑΝΗΣ,
(Απὸ τὸ βιβλίο «Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες»)

Η ΘΡΑΚΗ ΣΗΜΕΡΑ^(*)

I. 'Η άνθρωπογεωγραφία

Η Θράκη ως γεωγραφικός όρος περιλαμβάνει τή σημερινή νότια Βουλγαρία (35.000 τχλμ.) τήν 'Ανατολική (Τουρκική) Θράκη (34.615 τχλμ.) πού κάθε μία έχει έκταση μιάμισυ φορά τήν Πελοπόννησο (21.643 τχλμ.) καί τή Δυτική ή Νοτιοδυτική όπως τήν λέει ή Τουρκία ('Ελληνική) Θράκη (8.580 τχλμ.), μέ έκταση περίπου όσο ή Κρήτη (8.300 τχλμ.) καί ορίζεται από τόν 'Εβρο πού καθιστά εύφορη τή λιπαρή θρακική γή καί δυτικά τόν όφιοειδή Νέστο καί «μοιάζει σάν περισπωμένη» (Ν. Πεντζίκης).

Μέ τή λήξη τοῦ Α΄ Βαλκανικοῦ Πολέμου, ή Τουρκία παραιτήθηκε ὅλων τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐδαφῶν της πού βρισκόνταν δυτικά τῆς γραμμῆς ΑἼνου-Μηδεΐας ὑπέρ τῶν Συμμάχων. Ἡ Δυτική Θράκη περιήλθε στή Βουλγαρία μέ τή Συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου (28 Ἰουλίου/8 Αὐγ. 1913), στήν ὁποία δέν συνεβλήθη ή Τουρκία⁽¹⁾. Ἐπακολούθησε ή Τουρκοβουλγαρική Σύμβαση τῆς Σόφιας τοῦ 1915, διά τῆς ὁποίας ή Τουρκία ἐξεχώρησε στή Βουλγαρία τό ἐπί τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ 'Εβρου ποταμοῦ μικρό τριγωνικό τμήμα

(Κάραγατς) τῆς Δυτικῆς Θράκης. Μέ τή λήξη τοῦ Α΄ Παγκοσμίου πολέμου ή Δυτική Θράκη περιήλθε ἀπό τή Βουλγαρία στήν Ἑλλάδα, μέ τή Συνθήκη τοῦ Νεϊγύ τό 1919.

Ἡ Τουρκία δέν ἀνέχθηκε τήν ἀπώλεια τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐδαφῶν της. Μετά τή Μικρασιατική καταστροφή, στή Λωζάνη τό 1923, ὁ Ἰσμέτ πασάς Ἰνονού ζήτησε τήν ἐπάνοδο στά σύνορα τοῦ 1913 καί δημοψήφισμα γιά τή Δυτική Θράκη, μέ ἐπιχείρημα ὅτι ή Τουρκοβουλγαρική Σύμβαση τοῦ 1915 δέν εἶχε ἐπικυρωθεῖ ἀπό τόν Σουλτάνο. Ἐπί πλέον ζήτησε τή Σαμοθράκη πρός ἐξασφάλιση τῶν Στενῶν τοῦ Ἑλλησπόντου.

Ὁ Ἰνονού ἀκολουθοῦσε τή διακήρυξη τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβολαίου τοῦ Κεμάλ τό 1920 στή Σεβάστεια: «Σκοπός μας εἶναι ή Δυτική Θράκη νά παραμείνει σέ τουρκικά χέρια ὡς ἐνιαῖο σύνολο καί σέ κατάλληλο χρόνο καί ἐνκαιρία νά ἐνωθεῖ μέ τήν Μητέρα πατρίδα. Ἐμεῖς δέν μπορούμε νά δεχθοῦμε τήν ἀπαλλοτρίωση τοῦ Τουρκικοῦ αὐτοῦ τμήματος. Οἱ ἀδελφοί μας τῆς Δυτικῆς Θράκης σέ πρῶτο βῆμα πρέπει νά ἀγωνισθοῦν γιά νά κερδίσουν τήν ἀνεξαρτησία καί τήν αὐτονομία τῆς Δυτικῆς Θράκης».

(1) Ἡ Τουρκοβουλγαρική Συνθήκη Κωνσταντινουπόλεως 17 Σεπτεμβρίου 1913, ἀφοροῦσε τήν Ἀνατολική Θράκη, τήν ὁποία κατά τόν Β΄ Βαλκανικό πόλεμο εἶχε ἀνακαταλάβει ή Τουρκία.

(*) Ὁμιλία στήν Χριστιανική Ἐνωση Ἐπιστημόνων στίς 5 Φεβρουαρίου 2012.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἡττημένης Ἑλλάδος Ἐλευθ. Βενιζέλος προέβαλε ὅτι οἱ Τούρκοι παραιτήθηκαν ἀπὸ τῆ Δυτικῆ Θράκῃ μέ τῖς Συνθηκῆς τοῦ Λονδίνου καί Βουκουρεστίου, ὅτι κατὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον παραχώρησαν τῖς περιοχὲς Διδυμοτείου καί Κάραγατς στὴ Βουλγαρία ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας κατόπιν διαπραγματεύσεων. Ὡς πρὸς τὸ δημοψήφισμα ἀντέτεινε ὅτι ἡ ἀναλογία Τούρκων καί Ἑλλήνων εἶναι ἓνα πρὸς δύο⁽²⁾.

Ὁ Ἴνονου ἐπέμεινε καί προέβαλε ὅτι ἡ Δυτικὴ θράκῃ ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τὴ στρατιωτικὴ ἀσφάλεια τῆς Ἀνατολικῆς Θράκῃς. Ὁ Βενιζέλος ἰσχυρίσθηκε ὅτι ἦταν ἀστήρικτο τὸ αἶτημα διότι, μέ τὴν ἴδια λογικὴ θὰ ἔπρεπε νὰ δοθεῖ στὴν Τουρκία ἢ Ἀνατολικὴ Μακεδονία γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ Δυτικὴ Θράκῃ καί στὴ συνέχεια ἡ Κεντρικὴ Μακεδονία γιὰ ἐξασφάλιση τῆς Ἀνατολικῆς ὥσπου νὰ φθάσουμε στὴ θάλασσα. Καί κατέληξε: «*Ἡ Ἑλλάς ἐπλήρωσε ἤδη γιὰ τὰ λάθη τῆς καὶ δέν εἶναι δυνατόν νὰ τῆς ζητηθεῖ τίποτε περισσότερον*».

Νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ Τουρκικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἀξίωσε νὰ καταχωρηθοῦν στὸ 24ο πρακτικὸ ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «*Ὁ Ἰσμέτ πασάς ἐδήλωσεν*

(2) Ὅπως χαρακτηριστικὰ ἐτόνισε: «*Ἡ ἔκτασις αὐτῆς τῆς περιοχῆς ρυθμίσθηκε ἀπὸ τὴ Συνθήκῃ τοῦ Νεϊγύ, μέ τὴν ὁποία ἡ κυβέρνησις τῆς Ἀγκυρας δέν εἶχε καμμία σχέσις, διότι πρὸ τοῦ πολέμου ἡ περιοχὴ αὕτῃ ἐκχωρήθηκε ἀπὸ τὴν Τουρκίαν ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας κατὰ τὸν πόλεμον, ὥστε ἀπὸ διαπραγματεύσεις μέ τὴν Βουλγαρίαν, καὶ ὅχι ὑπὸ τὴν πίεσιν στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, εἴτε μιᾶς ἤ τῃς στοῦ πεδίου τοῦ πολέμου*».

*ἐπανελημμένως ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῆς Μεγάλῃς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως τῆς Τουρκίας οὐδεμίαν ἔχει βλέψιν ἐπὶ τῶν ἐδαφῶν τῆς παλαιᾶς Τουρκικῆς Ἀυτοκρατορίας, τὰ ὁποῖα παρέμειναν ἐκτὸς τῶν συνόρων τῆς Τουρκίας. Τὸ σημερινόν Τουρκικόν κράτος συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐπιθυμοῦν ὅλως ἰδιαιτέρως νὰ περιορίσουν τὴν ἐξουσίαν των εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν ἐδαφος...». Στίς 30 Ἰανουαρίου 1923 ὑπογράφηκε ἡ Σύμβασις περὶ ὑποχρεωτικῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καί Τουρκίας. Ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ ἐξαιρέθηκαν κατόπιν τουρκικῆς ἐπιμονῆς, ὅπως ρητῶς ἀναφέρεται, οἱ Μουσουλμᾶνοι στό θρήσκευμα τῆς Δυτικῆς Θράκῃς ἀλλὰ Ἕλληνες ὑπῆκοοι «*καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι (établis) ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς νομαρχίας Κωνσταντινουπόλεως Ρωμιοί*».*

Ἀντίθετα, ἡ Σύμβασις τοῦ Νεϊγύ προέβλεπε τὴν ἐκούσιαν ἀμοιβαίαν μετανάστευσιν μεταξὺ Ἑλλάδος καί Βουλγαρίας τῶν «*φυλετικῶν, θρησκευτικῶν ἢ γλωσσικῶν*» μειονοτήτων. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ὑπαγόρευε τὴν ἐθνικὴν, φυλετικὴν καί γλωσσικὴν ὁμοιογένειαν τῶν κρατῶν. Ἡ προθεσμία ἐκούσιας μεταναστεύσεως παρατάθηκε μέχρι τὸ 1932. Ἡ Βουλγαρία ἐνθάρρυνε τὴν ἐδῶ Βουλγαρικὴν μειονότητα νὰ μὴ μεταναστεύσῃ γιὰ εὐνόητους λόγους. Ἐν ὅψει τῶν προϋποθέσεων τῆς Συμβάσεως, ἡ Ἑλλάδα ὑποστηρίζεῖ ἔκτοτε ὅτι ὅσοι βουλγαρόφωνοι παρέμειναν συγκροτοῦσαν γλωσσικὴν καὶ ὅχι ἐθνικὴν μειονότητα. Καί συ-

νεπῶς τό ὅλο θέμα εἶναι ἐσωτερικό ζήτημα. Οἱ περισσότεροι βουλγαρόφωνοι ἦσαν ἔποικοι τοῦ 1913 καί τοιοκοι τοῦ νομοῦ Ροδόπης, (5.511 ἄτομα) καί οἱ λογότεροι (543) τῆς Ξάνθης⁽³⁾.

Σήμερα, ἡ τελευταία ἀπογραφὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουμε ἐθνολογικά στοιχεῖα εἶναι τό 1991. Ἐκτοτε λόγω «προσωπικῶν δεδομένων» δέν περιελήφθη σχετικό ἐρωτηματολόγιο. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 1991 διαβιοῦν στὸν νομό Ξάνθης 47.000 ὀρθόδοξοι καί 42.000 μουσουλμάνοι. Ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους 23.000 Πομάκοι, 9.000 Ἀθίγγανοι καί 10.000 Τουρκογενεῖς. Στὸν νομό Ροδόπης 42.000 ὀρθόδοξοι καί 62.000 μουσουλμάνοι, ἐκ τῶν ὁποίων 11.000 Πομάκοι, 9.000 ἀθίγγανοι καί 42.000 τουρκογενεῖς. Στὸν νομό Ἑβρου 142.000 ὀρθόδοξοι, 10.000 μουσουλμάνοι, ἐκ τῶν ὁποίων 2.000 πομάκοι, 2.000 τουρκογενεῖς καί 6.000 ἀθίγγανοι. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 2001, στὸν νομό Ξάνθης ἐπὶ συνολικοῦ πληθυσμοῦ 101.045⁽⁴⁾, οἱ 24.000 εἶναι Πομάκοι, 10.000 Τουρκογενεῖς, καί 9.000 Ἀθίγγανοι. Σύνολο 43.000. Στὸν νομό Ροδόπης ἐπὶ 110.828 κατοίκων, οἱ 42.000 τουρκογενεῖς, 11.000 Πομάκοι καί 9.000 Ἀθίγγανοι. Σύνολο 62.000 καί στὸν νομό Ἑβρου ἐπὶ 149.354 κατοίκων, διαβιοῦν ἀπὸ 2.000 Τουρκογενεῖς, Πομάκοι καί Ἀθίγγ-

γανοι Σύνολο 6.000. Σέ ὅλη τὴ Δυτικὴ Θράκη, σέ ποσοστό, τό σύνολο τῶν Τουρκογενῶν ἀνέρχεται σὲ 47,37%, τῶν Πομάκων σέ 31,58% καί τῶν Ἀθίγγανων σέ 21,05%. Ἀπὸ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 2011⁽⁵⁾ ἔχουμε μόνο συνολικά στοιχεῖα.

Γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ δημογραφικοῦ προβλήματος οἱ μητροπόλεις τῆς Θράκης χορηγοῦν ἐπίδομα γιὰ τό τρίτο παιδί σέ 891 χριστιανικές οἰκογένειες κατὰ τό τελευταῖο δίμηνο τοῦ 2011 (Ξάνθης 336 οἰκογένειες, Ἀλεξανδρουπόλεως 265, Μαρωνίας 147 καί Διδυμοτεῖχου 143).

II. Οἱ Πομάκοι

Οἱ Πομάκοι εἶναι τό παλαιό θρακικό φύλλο, τῶν Ἀγριάνων καί εἶναι τρίγλωσσοι. Μιλοῦν τὴν Πομακική, διδάσκονται τὴν τουρκική καί συναλλάσσονται ἐν μέρει στὴν ἐλληνική, ἂν καί ὁ Ἑλλήν πρωθυπουργός Γ. Παπανδρέου ἐπισκεφθεῖς πρό ἔτους τό πομακοχώρι Δημάριο εἶπε ὅτι ἡ μητρική τους γλώσσα εἶναι ἡ τουρκική. Ἐξιολαμίσθηκαν ὁμαδικά ὅταν μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως ἦταν ὁ Γαβριήλ (1636-1672). Μὴ ἀντέχοντας τὴν τουρκική καταπίεση, οἱ πρόκριτοι τῶν Πομάκων παρουσιάστηκαν στίς ἀρχές τῆς Φιλιππουπόλεως καί γνωστοποίησαν τὴν ἀ-

(3) Ν. Σοϊλεντάκη, Ἱστορία τοῦ Θρακικοῦ Ἑλληνισμοῦ, τόμ. Β', 2004, ἐκδ. Παπαζῆση, σελ. 180-181.

(4) Τ. Κωστόπουλος, Τό «Μακεδονικό» τῆς Θράκης, (ἐκδ. βιβλιόγραμμα) 2009, σελ. 291.

(5) Στὴν περιφερειακὴ ἐνότητα Ξάνθης ὁ πληθυσμὸς ἀνῆλθε σέ 110.290 κατοίκους. Στὸ νομό Ροδόπης σ. 111.610 καί σὲ τὸν νομό Ἑβρου σέ 147.530. Κατὰ τὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία σέ σχέση μὲ τό 2001 σημειώθηκε μείωση κατὰ 0,16% στὴν περιφέρεια Κεντρικῆς Μακεδονίας καί Θράκης (606.170 τό 2011, 607.162 τό 2001).

πόφασή τους νά προσχωρήσουν στο 'Ισλάμ. 'Ο Τούρκος διοικητής φοβήθηκε τό σκάνδαλο καί γι' αὐτό τούς παρέπεμψε στὸν μητροπολίτη Φιλιππουπόλεως. 'Ο μητροπολίτης προσπάθησε νά τούς ἀποτρέψει, ἀλλὰ προσέκρουσε στὴν ἀπόφασή τους νά ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν τουρκικὴ καταπίεση καί νά ἐκδικηθοῦν τὴν παλαιὰ βουλγαρικὴ καταδυναστευσή τους. Κατὰ τὴν παράδοση τῶν Ἑλλήνων τῆς Φιλιππουπόλεως, ἡ περιτομὴ ἐγίνε πανηγυρικὰ στὸ παλαιὸ τζαμί κοντὰ στὸ Διοικητήριο. Μὲ τὴν ἐπιστροφὴ τους στὴ Ροδόπη ἐξισλαμίσθηκαν καί ὁ ὁμόφυλός τους.

Κατὰ τὴ βουλγαρικὴ παράδοση, οἱ Τούρκοι ἐπὶ Μεγάλου Βεζύρη Μεχμέτ Κιοπρουλοῦ, ἀπειλῆσαν τούς Πομάκους λέγοντας: «*Ἡ γίνεσαι μουσουλμάνος ἢ σοῦ παίρνω τό κεφάλι*». Τό 1656, οἱ δυνάμεις τοῦ Μεχμέτ εἰσέβαλαν στὴν περιοχὴ τοῦ Τσέπνι. 'Ο πασᾶς διέταξε νά τοῦ φέρουν ὅλους τούς προκρίτους. Τούς κατηγόρησε, ὅτι ἀνθίσταντο καί ὅτι ἐπαναστατοῦν. Γι' αὐτό, «*εἶναι ἀνάγκη νά σᾶς σκοτώσω ἢ νά δεχθεῖτε τό 'Ισλάμ*», τοὺς εἶπε. Οἱ γενίτσαροι περιμέναν ἔτοιμοι μέ τὰ γυμνά τους γιαταγάνια, νά τούς ἀποκεφαλίσουν. Κατόπιν αὐτοῦ, κατὰ τὴν βουλγαρικὴ παράδοση, ἐξισλαμίσθησαν⁽⁶⁾. Στὴ συνέχεια, ὁ Μεχμέτ Κιοπρουλοῦ κατεδάφισε 218 ἐκκλησίες καί 336 παρεκκλήσια, τῶν ὁποίων ἐρείπια ἀνευρίσκονται σήμερα στὰ πομακοχώρια,

καί μάλιστα στὸ Παπίκιο ὄρος, ποῦ θεωρεῖται τό "Ἅγιο Ὄρος τῆς περιοχῆς. Στὸ Παπίκιο ὄρος, βορείως τῆς Κομοτηνῆς, μόνασε γιὰ λίγο, μαζί μέ τὰ ἀδελφία του, ἐγκαταλείποντας νέος τὴν πρωτεύουσα, ὁ "Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς. Ἐπίσης, ἐκεῖ μόνασε καί ἡ αὐτοκράτειρα Μαρία Βοτανειάτη ἢ Ἀλανή, τό 108. Μόνη ἢ ὑπαρξὴ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν ἀποδεικνύει τό χριστιανικὸ παρελθόν τῶν Πομάκων.

Παρά τὸν ἐξισλαμισμό τους, οἱ Πομάκοι διετήρησαν τὰ χριστιανικά τους ἔθιμα, μέχρι σήμερα· ὅπως π.χ., τό σταύρωμα τοῦ βρέφους στὴν κούνια, προτοῦ κοιμηθεῖ καί τῆς ζύμης ἀμέσως μετὰ τό ζύμωμα. Τό κύριο ὄνομα Ἡλίας εἶναι διαδομένο στὸν Ἐχίνο καί τὴν Κοτύλη. Κατὰ τὸν Τσέχο ἱστορικό καί γλωσσολόγο τοῦ περασμένου αἰῶνα Λεοπόλδο Γκάετλερ, ὁ "Ἅγιος Δημήτριος εἶναι ὁ πιὸ ἀγαπημένος ἅγιος, ὁ ἀπὸ μηχανῆς Θεός, σέ ὅλες τίς κρίσιμες περιστάσεις τῶν Πομάκων. Ἐπαινεῖται τό χρυσὸ βιβλίον (Εὐαγγέλιο), οἱ σταυροί, ἡ στροφή πρὸς τὸν Χριστιανισμό, ἡ ἀνέγερση ἐκκλησιῶν καί μοναστηριῶν. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐξυμνοῦν οἱ μουσουλμάνοι Πομάκοι⁽⁷⁾.

Ἐπίσης, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς τους ἀπὸ τὰ Ἑλληνικά στρατεύματα, πολλοὶ Πομάκοι ἦσαν κρυπτοχριστιανοί. Μνημονεύεται ἡ περίπτωση τοῦ κρυπτοχριστιανοῦ Πομάκου Γιουσούφ στὸ χωριὸ Κέχρος Ροδόπης, ὁ ὁποῖος διατηροῦσε σέ μπαουλο τὰ ράσα καί τίς εἰκόνες

(6) Γ. Μαγκριώτη, Πομάκοι ἢ Ροδοπαῖοι, 1994, σελ. 58.

(7) Τοῦ ἴδιου ἀνωτ. σελ. 60.

τοῦ ἱερέα παπποῦ του⁽⁸⁾. Μεταξύ τῶν Πομάκων διατηρεῖται ἡ παράδοση, ὅτι τὸν ἐξισλαμισμό δέν δέχθηκαν νέες τοῦ χωριοῦ Πάχνη καί τῆς Γλαύκης. Μερικές ἀπό αὐτές ἔπασαν χορεύοντας σέ παρακείμενο βάραθρο, πρόδρομοι τῶν Σουλιωτισσῶν⁽⁹⁾. Μέχρι πρό τιнос, στίς 6 Μαΐου γιόρτζαν τόν Ἅγιον Γεώργιο. Ἡ Μουφτεία (δηλαδή τό Τουρκικό Προξενεῖο) ἀπαγόρευσε κάθε ἐορτασμό.

Ἡ γλώσσα τους ἔχει πολλές ἀρχαιοελληνικές λέξεις, τίς ὁποῖες οἱ νέοι Πομάκοι λόγω τῆς παρεχομένης ἐκπαιδεύσεως ὅλο καί λιγότερο χρησιμοποιοῦν. Ἡ ἡθοποιός Ρίτα Γούλσον, σύζυγος τοῦ ἐπίσης ἡθοποιοῦ Τόμ Χάνκς χριστιανή ὀρθόδοξη καί Ἑλληνίδα, μέ ἰδιοκτησία στήν Ἀντίπαρο κατάγεται ἀπό Πομάκο πατέρα ὀνόματι Ἱμπραήμ, πού ὁμιλεῖ ἐλληνικά καί πομακικά. Στίς 3 Δεκεμβρίου 2011 ἦλθε ἀπροειδοποίητα στήν Καβάλα καί ἐπισκέφθηκε τό χωριό τοῦ πατέρα της, τό Ὁραῖο τῆς Ξάνθης, μαζί μέ τηλεοπτικό συνεργεῖο γιά νά κινηματογραφήσει τή ζωή της. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ἡ ταινία θά προβάλει τήν ἰδιαιτερότητα τῶν Πομάκων καί δέν θά τοὺς ταυτίζει μέ τοὺς Τούρκους. (Τά πομακικά τοῦ Ὁραίου μοιάζουν πολύ μέ τά βουλγαρικά).

Μέ πρωτοβουλία Ἑλλήνων καί Πομάκων πού θέλουν νά διατηρῇσυν τήν ἰδιαίτερη ταυτότητά τους

(8) Π. Χιδίρογλου, ἀνωτ. σελ. 70.

(9) Τοῦ ἴδιου ἀνωτ. σελ. 30, Ν. Μουτσόπουλου, Συναισθηματική τοπογραφία, 2002, σελ. 104.

καί νά μὴν ἀπορροφηθοῦν ἀπό τήν Τουρκία, ἐκδίδεται ἡ ἐφημερίδα Ζαγάλιστα (δηλαδή Ἀγάπη). Ἡ ἐφημερίδα στηρίζεται ἀποκλειστικά στίς ἐθελοντικές συνδρομές καί διανέμεται δωρεάν στά πομακοχώρια. Στούς συνδρομητές ἀποστέλλεται καί ἠλεκτρονικά. Οἱ ὀπισθεν τοῦ Προξενείου κρυπτόμενοι ἰσχυρίζονται ὅτι μέ τήν Ζαγάλιστα ἐπιδιώκεται ὁ ἐκχριστιανισμός τῶν Πομάκων. Τό περιεχόμενό της ἀποδεικνύει τό ἀβάσιμο τοῦ ἰσχυρισμοῦ.

III. Τό σήμερα

Ἡ Τουρκία λησμόνησε τή δήλωση τοῦ Ἰνονοῦ στή Λωζάνη. Δέ λησμόνησε ὅμως τήν ὑποθήκη τοῦ Κεμάλη. Τό 1965, κατά τίς συζητήσεις γιά τό Κυπριακό, ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Ἰσίκ πρότεινε στόν Ἑλληνα πρέσβη Σγουρδαῖο, ὡς ἀντάλλαγμα γιά τήν Ἑνωση τῆς Κύπρου μέ τήν Ἑλλάδα τό τμήμα τοῦ νομοῦ Ἐβρου βορείως τοῦ Διδυμοτείχου. Τό τουρκικό σχέδιο ναυάγησε, ἄν καί οἱ ΗΠΑ μᾶς ὑπέδειξαν νά δεχθοῦμε τήν πρόταση.

Τό 1988 ὁ καθηγητής Ἀρμάογλου εἶπε σέ συνέδριο: «Μόνο μέ τήν ἔνταξη τῆς Δυτικῆς Θράκης θά μπορέσει ἡ Τουρκία νά ἀποκτήσει σταθερό στοιχεῖο ἀσφαλείας στή Βαλκανική». Ὁ Πρόεδρος Ὁζάλ τό 1990 δήλωσε ὅτι τά φυσικά ὄρια τῆς Ἑλλάδος βρίσκονται στόν Ὀλυμπο, διότι ἡ κοιτίδα τῶν Ἑλλήνων βρίσκεται νοτίως αὐτοῦ, στή Πελοπόννησο. Στίς 2.11.1992 ὁ πρωθυπουργός Ντεμιρέλ δήλωσε ὅτι ἐπιθυμεῖ νά προστατεύσει τοὺς τουρκικῆς καταγωγῆς πληθυσμούς

τῆς Δυτικῆς Θράκης. Ἡ Ἑλλάδα ἀπάντησε: Δέν ὑπάρχουν Τοῦρκοι στήν Ἑλλάδα. Ἀπάντηση πού θυμίζει τό: Δέν ὑπάρχει Μακεδονικό πρόβλημα.

Εἶναι γνωστή ἡ θεωρία περί τοῦ Τουρκικοῦ Βαλκανικοῦ τόξου, πού ξεκινᾷ ἀπό τήν Ἀνατολική Θράκη καί καταλήγει στήν Ἀδριατική, τήν ὁποία προβάλλει ἡ Τουρκία στίς ΗΠΑ ὡς τεῖχος στή κάθοδο τῆς Ρωσίας. Πρός τοῦτο, ἡ Τουρκία χρησιμοποιεῖ τούς μουσουλμάνους τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, τούς ὁποίους θεωρεῖ συλλήβδην Τούρκους καί τό Τουρκικό ΥΠΕΞ ἀνακοίνωσε ἐσχάτως γιά τόν σκοπό αὐτό, τή λειτουργία Γραφείου Συνδέσμου σέ ἐπίπεδο πρεσβείας στήν Ἀδριανούπολη.

Τοῦρκοι ὑπουργοί ἐπισκέπτονται συχνά-πυκνά τή Θράκη καί κάνουν ἔντονα αἰσθητή τήν παρουσία τους, κάτι πού δέν πράττουν οἱ Ἕλληνες ὁμολόγοί τους στήν Ἰμβρο καί τήν Τένεδο, πού κατά τή Λωζάνη ἀπολαύουν εἰδικοῦ καθεστώτος. Σέ ἐπίσκεψή του ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν τῆς Τουρκίας κ. Νταβούτογλου, στά Ἀρριανά τῆς Ροδόπης εἶπε ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῆς Θράκης εἶναι ἡ πύλη τῆς Τουρκίας πρὸς τήν Εὐρώπη. Στό βιβλίό του «Τό στρατηγικό βᾶθος», ἀναφέρει ὅτι ἡ Τουρκία *πρέπει νά δημιουργήσῃ ἓνα διεθνές πλαίσιο πού θά θέσῃ ὑπό τήν προστασία του τίς ἐθνικές μειονότητες στίς χώρες τῶν Βαλκανίων. Αὐτό τό νομικό πλαίσιο πρέπει νά παρέχει τό δικαίωμα τουρκικῆς παρεμβάσεως στά ζητήματα τῶν μειονοτήτων. Καί καταλήγει: αὐτό τό*

νομικό πλαίσιο ἐπέτρεψε τήν τουρκική ἐπέμβαση στήν Κύπρο.

Πρὸς τοῦτο, ἐγκαίρως, ἀπό τό 1953 ἡ Τουρκία ἐπέδιωξε νά μετατρέψῃ τήν θρησκευτική μειονότητα σέ ἐθνοφυλετική. Ἰσχυρίζεται, ὅτι ὅλοι οἱ μουσουλμάνοι εἶναι Τοῦρκοι καί ξεκίνησε ἀπό τούς Πομάκους τούς ὁποίους τό Ἑλλαδικό κράτος δέν τούς ἐγκατέλειψε, ἀλλά τούς ἔστειλε στήν ἀγκαλιά τῆς Τουρκίας. Ὡς ὄργανο τῆς πολιτικῆς της χρησιμοποιεῖ τό **Προξενεῖο** Κομοτηνῆς καί μέσα, τήν **Ἐκπαίδευση**, τόν **πολιτισμό**, τήν **ἀπόκτηση γῆς** καί τήν **Τράπεζα Ζιραάτ**.

Α. Ὁργανο τό Προξενεῖο

Ἡ διπλωματία διέπεται ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἀμοιβαιότητος. Τό τουρκικό προξενεῖο στήν Κομοτηνή ἀρχικά ἰδρυθῆκε ὡς προξενικό Γραφεῖο ὑπό τήν ἐποπτεία τοῦ προξενείου στή Θεσσαλονίκη, πού λειτουργοῦσε σέ ἀμοιβαιότητα πρὸς τό προξενεῖο μας στήν Κωνσταντινούπολη. Τό 1930 μέ τή Συνθήκη Ἑλληνοτουρκικῆς Φιλίας ἀναβαθμίσθηκε σέ Προξενεῖο καί σέ ἀμοιβαιότητα ἰδρυθῆκε προξενεῖο στήν Ἀδριανούπολη, ὅπου δέν ὑπάρχουν Ἕλληνες ἀπό τό 1922. Ἀντί νά ἰδρυθεῖ προξενεῖο στήν Ἰμβρο. Τό 1948 προήχθη σέ Γενικό Προξενεῖο. Τό 1950 μέ τήν ἐνσωμάτωση τῶν Δωδεκανήσων, ἡ Τουρκία ἀξίωσε καί ἐπέτυχε τήν ἱδρυση προξενείου στή Ρόδο καί σέ ἀμοιβαιότητα ὑπάρχει τό προξενεῖο μας στή Σμύρνη. Σήμερα, τό Γενικό Προξενεῖο στήν Κομοτηνή ἔχει περί τούς 170 ὑπαλλήλους (ὁ ἐπίσημος ἀριθμός εἶναι μικρότερος) καί ὁ

προϋπολογισμός του ίσου το μέχρι πρό τινος μέ τόν προϋπολογισμό του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου.

Β. Τά Μέσα

1. Ἡ Ἑκπαίδευση

Ὡς μέσον χρησιμοποίησε τήν Παιδεία. Τό 1954 κατόπιν διαταγῆς τοῦ Γενικοῦ Διοικητικοῦ Θράκης Φεσόπουλου, ἀντικαταστάθηκε ὁ χαρακτηρισμός μουσουλμανικός ἀπό τόν χαρακτηρισμό τουρκικός. Αὐτή τή διαταγή ἐπικαλεῖται σήμερα ἡ Τουρκία στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς. Τό 1955, βάσει τουρκοελληνικῆς συμφωνίας, ὁ ἐπιθεωρητής τῶν μουσουλμανικῶν σχολείων διετάχθη ἀπό τήν Ἑλληνική κυβέρνηση καί συνεκάλεσε τοπικά συνερία Πομάκων δασκάλων, μέ σκοπό νά τούς συστήσει νά ἐγκαταλείψουν τήν ἀραβική (παλαιοτουρκική) γραφή καί νά χρησιμοποιοῦν ἐφ' ἐξῆς τήν νεοτουρκική (λατινική).

Τό 1960, διορίσθηκαν στά μειονοτικά σχολεῖα δάσκαλοι ἐκπαιδευμένοι στήν Τουρκία. Τό 1966 ἰδρύθηκε μειονοτικό γυμνάσιο-λύκειο στή Ξάνθη καί ἀντικαταστάθηκαν οἱ νομάρχες Ροδόπης καί Ξάνθης. Ἡ ἰδρυση τοῦ γυμνασίου-λυκείου ἦταν τό ἀντάλλαγμα τῆς ὀριακῆς ψήφου ἐμπιστοσύνης (152 ψῆφοι, ἐναντι 148) πρός τήν κυβέρνηση Στεφ. Στεφανόπουλου, τῶν δύο μουσουλμάνων βουλευτῶν Χατίπογλου καί Μουλᾶ Πουσούρ, κατά τόν Σεπτ. 1965. Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1973, ὁ πρέσβης τῆς Τουρκίας στήν Ἑλλάδα Γκιουροῦν ἐπισκέφθηκε τή Δυτική Θράκη, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἐπιβολή

τῆς λατινικῆς γραφῆς στούς Πομάκους⁽¹⁰⁾.

Μουσουλμᾶνοι, κατευθυνόμενοι ἀπό τήν Τουρκία, προσπαθοῦν νά ἐπιβάλουν στούς Πομάκους τήν χρήση τῆς τουρκικῆς γλώσσας καί νά μή χρησιμοποιοῦν τήν Πομακική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα: Στίς 15 Νοεμβρίου 1989, σέ συγκέντρωση γονέων καί κηδεμόνων τοῦ σχολείου Ἐχίνου, καί σέ συνεργασία μέ τήν σχολική ἐφορία συζητήθηκε ἡ ἀνάγκη νά ὁμιλοῦν στούς δημόσιους χώρους οἱ μουσουλμανόπαιδες τῆς περιοχῆς τήν τουρκική καί ὄχι τήν πομακική⁽¹¹⁾. Σκοπός εἶναι νά ἐξαφανισθεῖ ἡ Πομακική καί νά κυριαρχήσει ἡ τουρκική γλώσσα σέ ὅλους τούς μουσουλμάνους. Ἡ δέ τουρκική προπαγάνδα τούς ἐκβιάζει νά προσλαμβάνουν τουρκικά ὀνόματα.

Ὅταν οἱ Πομάκοι βλέπουν τήν ἐγκατάλειψή τους ἀπό τήν ἐλληνική πολιτεία, καί τό ἐνδιαφέρον καί τήν ἔμπρακτη βοήθεια πού τούς παρέχει ἡ Τουρκία διά τοῦ Προξενείου, εὐλογο εἶναι νά στραφοῦν πρός ἀνατολάς. Ἀπό τούς πολιτικούς μας ἔχουν χορτάσει λόγια καί ἀντί ἔργων βλέπουν τήν ἀγαστή συνύπαρξη μέ τούς τουρκόφωνους (ψῆφοι γάρ). Καί μάλλον γι' αὐτό ἐξάκοσιοι (600) Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί τῆς Θράκης ἀσπάσθηκαν ἐσχάτως τόν Μωαμεθανισμό (βλ. Ὁρθ. Τύπος 28.10.2011).

Ἡ Εἰδική Παιδαγωγική Ἀκαδημία Θεσσαλονίκης, μέ προϋπολογι-

(10) Π. Χιδιρογλου, ἀνωτ. σελ. 54.

(11) Τοῦ ἴδιου, ἀνωτ. σελ. 23.

σμό 25.000 ευρώ έκλεισε τόν Σεπτέμβριο, έντολή του Υπουργείου Παιδείας. Από αυτήν προέρχονταν όλοι οι εκπαιδευτικοί τών μειονοτικών σχολείων. Γνωστοί πανεπιστημιακοί τών Αθηνών (κ.κ. Φραγκουδάκη, Δραγώνα) φρόντισαν σέ συνεργασία μέ τό Παν/μιο Αδριανουπόλεως γιά τό νέο εκπαιδευτικό σύστημα τών μουσουλμανοπαίδων. Ένας 35χρονος Πομάκος δάσκαλος από τήν Ξάνθη είπε σέ καθηγητή του τής Ακαδημίας πρόσφατα: Βρίσκομαι σέ ένα γεφύρι. «Από τή μιά όχθη ή Τουρκία, από τήν άλλη ή Ελλάδα. Όλοι οι συγγενείς μου πήγαν στήν Τουρκική όχθη όπου μου λένε ότι είναι ή Μητέρα Πατρίδα και μέ καλούν νά πάω εγώ, γιατί στήν Ελλάδα θά χαθώ. Δέν θέλω νά πάω γιατί δέν είμαι Τοῦρκος».

Ο «Σύλλογος Έπιστημόνων Μειονότητας» έχει συστήσει (άραγε νομίμως) νηπιαγωγεία. Καί είναι γνωστόν ότι από τό νηπιαγωγείο διαμορφώνεται ή συνειδηση του ανθρώπου και όχι μόνο αυτή. Έχει καταγγελθει ότι οι δημοτικές αρχές προτρέπουν τούς Πομάκους νά στέλνουν τά παιδιά τους σέ αυτά τά νηπιαγωγεία, γιά νά κλείσουν τά δημόσια ελληνικά πού λειτουργούν στους οικισμούς Κύμη και Άνω Βυρσίνη. Έξ άλλου, τό Δημοτικό Συμβούλιο Αρριανών όμοφώνως (άπόφαση 174/2011) παραχώρησε δωρεάν τό κτίριο τής πρώην κοινότητος Φιλύρας στόν «Σύλλογος Έπιστημόνων Μειονότητας» γιά τίς δραστηριότητές του. Δηλαδή, γιά

παιδικό σταθμό και εργαστήριο καλών τεχνών.

Η κοινή απόφαση του πρώην περιφερειάρχη Δημ. Σταμάτη και πρώην δημάρχου Φιλύρας Κιασής Χακή Χασάν γιά τή δημιουργία Δημοσίου Έλληνικού Γυμνασίου στή Φιλύτρα, έδρα του Καλλικράτειου Δήμου Αρριανών έμεινε στά λόγια, αν και τό οικόπεδο όπου θά ανεγείρετο έχει αγορασθει.

Στίς Φέρες, στή Ξηλαγανή και στή Μύκη, πού είναι πομακοχώρι, έχει συσταθει παιδική και έφηβική βιβλιοθήκη, βάσει νόμου του 1993⁽¹²⁾. Η Τουρκία δραστηριοποιήθηκε και ίδρυσε βιβλιοθήκη στόν Κένταυρο και προγραμματίισε τήν δημιουργία βιβλιοθηκών στα πομακοχώρια. Ο νυν περιφερειάρχης και πρώην νομάρχης Ροδόπης τήν επισκέφθηκε, όχι όμως και τήν ελληνική βιβλιοθήκη στή Μύκη. Τώρα, ή βιβλιοθήκη τής Μύκης πρόκειται νά κλείσει. Ο γνωστός έθνικός ευεργέτης τής Μακεδονίας και Θράκης μέ έπιστολή του στίς 24 Μαΐου 2011 πρός τήν αρμόδια ύπουργό γνωστοποίησε ότι αναλαμβάνει όλα τά έξοδα λειτουργίας τής βιβλιοθήκης στή Μύκη, γιά νά μήν κλείσει. Μετά από πέντε μήνες (11 Νοεμβρίου χρειαζόταν πολλή σκέψη) ο προϊστάμενος Βιβλιοθηκών (Βασ.

(12) Νόμος 2174/1993, πού έκύρωσε σύμβαση του Έλληνικού Δημοσίου μέ τήν άστική μη κερδοσκοπική εταιρεία Έταιρεία Ίδρυσης Παιδικών και Έφηβικών Βιβλιοθηκών, πού ιδρύθηκε από τήν Άνν Σλουμπερζέ και άλλες προσωπότητες μεταξύ τών οποίων ή γνωστή γλύπτρια Ναταλία Μελά, ο καθηγητής Γιώργος Δερτιλής, ο Γεώργιος Μπάλλας.

Σκοπελίτης) τοῦ γνωστοποίησε, ὅτι τό ὑπουργεῖο τόν Μάιο 2011 κατήγγειλε τή σύμβαση μέ τήν ἀστική ἐταιρεία πού ἱδρύσε τή βιβλιοθήκη καί συνεπῶς «δέν εἶναι δυνατή ἡ ἀποδοχή τῆς εὐγενοῦς δωρεᾶς»⁽¹³⁾. Μά ὁ κ. Ἐμφιετζόγλου δέν πρότεινε τήν ἀνάληψη ἰδρύσεως, ἀλλά τῶν ἐξόδων λειτουργίας τῆς ἤδη λειτουργοῦσης βιβλιοθήκης. Ἀλλά καί πρότασή του νά χρηματοδοτήσει τήν ἔδρα πομακικῆς γλώσσας στό Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο ἀπορρίφθηκε ἀπό τόν τότε Θρακιώτη ἀρμόδιο ὑπουργό (Εὐρ. Στυλιανίδη).

Ἀντίθετα, στή Γερμανία, τό 2009 ἐκδόθηκε τό πρῶτο βιβλίο στή γερμανική γλώσσα γιά τοὺς μουσουλμανόπαιδες τῶν δύο πρώτων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ γιά νά διδάσκονται τά βασικά στοιχεῖα τοῦ Ἰσλάμ (Κοράνι, προσευχή, Ραμαζάνι, Σουνέτ καί ἡ ζωή τοῦ Προφήτη). Ἡ Τουρκία δέν ἀντέδρασε (Ζαγάλιστα 3.7.2009).

Γιά τήν ἐκπαίδευση τῆς μειονότητας ἔχει ἐπιτελεσθεῖ καί ἐπιτελεῖται ἓνα μεγάλο ἔγκλημα ἐκ προθέσεως. Πρέπει μέλος τῆς Χριστιανικῆς Ἐνώσεως Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν νά ἀσχοληθεῖ εἰδικά.

Ἐκτός ἀπό τήν ἐκπαίδευση, ἡ Τουρκία ἐκμεταλλεύεται τό θρησκευτικό συναίσθημα. Ἐν ὅψει τῶν ἐπερχόμενων ἐκλογῶν, ξεκίνησαν ἐνέργειες γιά τήν ἀνέγερση τζαμιῶν σέ ἀπίθανα μέρη. Πέντε νέα τεμένη μόνο στόν νομό Ξάνθης ἀνεγείρονται τίς τελευταῖες ἡμέρες. Ἀκόμη

καί γιά τό ἐγκαταλελειμένο χωριό Ρύμη τῆς Ξάνθης ὅπου ζοῦν μόνο δύο κτηνοτρόφοι ὑπεβλήθη αἴτηση ἀναγέρσεως τεμένης. Καί βεβαίως, θά ἐγκαινιασθοῦν ὄχι ἀπό τόν νομίμως διορισμένο μουφτή, ἀλλά ἀπό τόν ἐκλεκτό τοῦ Προξενείου (Ζαγάλιστα Δεκ.-Ἰαν. 2012).

2. Ὁ Πολιτισμός

Τό προξενεῖο φροντίζει κυρίως νά διοργανώνει συχνά πολιτιστικές ἐκδηλώσεις, καί σέ ὅσες συμμετέχει νά τίς μονοπωλεῖ, (κοινῶς νά καπελώνει). Τό περασμένο ἔτος (2011) τό Προξενεῖο γιόρτασε σέ μειονοτικό σχολεῖο τῆς Κομοτηνῆς τήν ἐπέτειο νίκης τῆς Τουρκίας στήν Καλλίπολη τό 1915, ὅταν ἠττήθηκαν οἱ Δυνάμεις τῆς Ἀντάντ. Στή Λήμνο ὑπάρχει μνημεῖο καί συμμαχικό νεκροταφεῖο τῶν πεσόντων κατά τήν ἐκστρατεία τῆς Καλλιπόλεως καί τελεῖται μνημόσυνο κατ' ἔτος.

Τώρα ἀσκεῖ καί ποδοσφαιρική πολιτική. Ἰδρύσε ποδοσφαιρική ὁμάδα ἀπό ὑπαλλήλους του, πού δίνει ἀγῶνες στά πομάκια χωριά.

Τήν δεκαετία 1990 συστήθηκε σωματεῖο μέ τίτλο «*Τουρκική Ἐνωσὴ Ξάνθης*». Κατόπιν αἰτήσεως τοῦ οἰκείου νομάρχῃ τό Πρωτοδικεῖο διέταξε τή διάλυσή του, ἡ δέ ἀπόφασή του ἐπικυρώθηκε μέ ἀπόφαση τῆς Ὁλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου (4/2005).

Ἡ διάλυση ἔγινε διότι κατά τό καταστατικό τοῦ σωματείου σκοπὸς του εἶναι: «*Νά συμβάλει εἰς τήν μεταξύ τῶν Τούρκων τῆς Δυτικῆς Θράκης διάδοση τῶν πνευματικῶν, κοινωνικῶν καί θρησκευτικῶν με-*

(13) Ἐφημ., Τό Παρόν 4 Δεκ. 2011, σελ. 1-2.

ταρρυθμίσεων των προελθουσών ἐκ τῆς Τουρκικῆς μεταπολιτεύσεως», δηλαδή τῶν κεμαλικῶν μεταρρυθμίσεων. Ὁ ἀνωτέρω σκοπός κρίθηκε ὅτι ἀντιβαίνει στή Συνθήκη τῆς Λωζάνης, πού ἀποτελεῖ νόμο τοῦ κράτους, διότι ἐμφανίζεται νά ὑπάρχει τουρκική ἐθνική μειονότητα καί ὄχι θρησκευτική καί προωθοῦνται ἐντός τῶν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος πολιτειακοί σκοποί ξένου κράτους. Μεταξύ δέ τῶν σκοπῶν τῆς κεμαλικῆς μεταρρυθμίσεως περιλαμβάνεται καί ἡ προαναφερθεῖσα διακήρυξη τοῦ Κεμάλ στή Σεβάστεια τό 1920, περί τοῦ μέλλοντος τῆς Δυτικῆς Θράκης. Συνεπῶς, ὁ σκοπός τοῦ Σωματείου εἶναι ἀντίθετος στή δημόσια τάξη καί τό ἄρθρο 105 Α.Κ. πού ὁρίζει ὅτι τό σωματεῖο δέν ἀναγνωρίζεται ἢ διαλύεται ὅταν ἡ λειτουργία του ἢ οἱ σκοποί του εἶναι παράνομοι ἢ ἀντίθετοι στή δημοσία τάξη.

Τό σωματεῖο προσέφυγε στό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων πού ἐδρεῦει στό Στρασβούργο. Τό δικαστήριό μέ ἀπόφασή του στίς 27.3.2008, ἔκρινε ὅτι παρανόμως διελύθη τό σωματεῖο, διότι ἡ διάλυσή του «δέν ἦταν ἀναγκαῖα σέ μιά δημοκρατική κοινωνία», «ἀκόμη καί στήν περίπτωση κατά τήν ὁποία μία ὁμάδα προσώπων ἀναφέρεται στήν αὐτονομία καί ζητεῖ τήν ἀπόσχιση ἐνός τμήματος τοῦ ἐδάφους μιᾶς χώρας»⁽¹⁴⁾. Στήν ἔκδοση αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως μετέσχον Ἑλληνας καί Κύπριος, οἱ ὁποῖοι δέν μειοψήφισαν. Ὁ Ἕλληνας

εἶναι πρῶν ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καί ὁμότιμος καθηγητής τοῦ Συνταγματικοῦ δικαίου τοῦ Δημοκριτείου Πανεπιστημίου (Π. Παραρᾶς). Σχετικό αἷτημα τῆς χώρας μας νά ἐκδικασθεῖ ἢ ὑπόθεση ἀπό μεγαλύτερη σύνθεση ἀπορρίφθηκε.

Ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου συνάγεται ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ διάλυση σωματείου, μόνον ὅταν ἐμπράκτως (μήπως ἐνόπλως;) κατά τόν σκοπό του ἐπιδιώκεται ἡ αὐτονομία ἢ ἡ ἀπόσχιση τμήματος τῆς χώρας μας. Ὅμως κάθε κράτος ὀφείλει νά προνοεῖ, νά προλαμβάνει καί νά παρεμβαίνει, ὥστε νά διασφαλίζει τήν αὐθυπαξία του γιά νά ἐξασφαλίζει στούς κατοίκους τῆς συγκεκριμένης χώρας τίς προϋποθέσεις γιά τό ζῆν καί γιά τό εὖ ζῆν.

Τό 2009 στόν Δικηγορικό Σύλλογο Ἀθηνῶν καί σέ εἰδική ἐκδήλωση, διαπιστώθηκε, ὅτι ἡ ὑπερασπιστική ἄμυνα τῆς Ἑλλάδος ἦταν ἐλλιπής καί ὅτι τό Δικαστήριο ἀγνόησε προηγούμενη ἀπόφασή του πού ἀφοροῦσε στήν Πολωνία, εὐνοϊκή τῶν ἀπόψεών μας. Συγκεκριμένα, τό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο κατά τό παρελθόν δικαίωσε τήν Πολωνία, πού δέν ἀναγνώρισε σωματεῖο, τοῦ ὁποίου σκοπός ἦταν ἡ ἀνάπτυξη Σιλεσιανῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως. Ἡ Σηλεσία ἀποτέλεσε μῆλον τῆς ἔριδος μέ τή Γερμανία. Ἡ ἀπόφαση κατά τῆς Ἑλλάδος, κατά παραγνώριση τῆς ἀποφάσεως ὑπέρ τῆς Πολωνίας, ἐπιτρέπει νά σχηματίσουμε τή γνώμη, ὅτι τό Δικαστήριο ἔκρινε μέ

(14) Α. Μαρίνου, Τουρκική Ἐνωσις Ξάνθης, Ἐπιθ. Δημ. Διοικ. Δικαίου 2008, τεῦχος 2ο.

πολιτικά ή άλλα κριτήρια. Πάντως όχι νομικά⁽¹⁵⁾.

3. 'Η Τράπεζα Ζιραάτ

Τουρκική Τράπεζα με έδρα τύποις τήν 'Αθήνα εγκαταστάθηκε σέ κτίριο πού ανήκει σέ χριστιανό καί αναγέρθηκε εντός όκταμήνου στήν Κομοτηνή όπου δραστηριοποιείται όπως καί στή Ξάνθη καί τώρα επεκτείνεται στήν Κω καί Ρόδο, όπου υπάρχουν μουσουλμάνοι. Κατά τά έγκαίνια του καταστήματος στήν Κομοτηνή, τό προσκλητήριο ήταν γραμμένο στήν τουρκική καί αγγλική γλώσσα. Γι' αυτό έπεστράφη από όρισμένους Έλληνες προσκεκλημένους. Στο έξωτερικό μέρος τό προσκλητήριο είχε τόν Βόσπορο μέ τήν 'Αγιά Σοφιά. Όμως αρχικά όπως μās πληροφορήσαν είχε ως παράσταση νά πνίγουν μία γυναίκα σέ λίμνη. (Μάλλον τήν κυρά Φροσύνη).

Αρχικά οί τουρκογενείς αντιμετώπισαν μέ καχυποψία τήν Τράπεζα, ή όποία κάμφθηκε όταν ό διευθυντής της μέ τόν Γενικό πρόξενο έμφανίσθηκαν μαζί σέ θρησκευτικές καί κοινωνικές εκδηλώσεις. Πάντως, ή Τράπεζα λειτουργεί υπό τήν ύψηλή έποτεία του προξενείου. Απόδειξη, όταν αρμόδιοι ελληνικής κρατικής υπηρεσίας επισκέφθηκαν τήν τράπεζα για υπόθεση πού αφορούσε όλες τίς έν 'Ελλάδι τράπεζες, ό διευθυντής της τραπεζής ζήτησε οδηγίες από τόν πρόξενο.

(15) Ν. Σαϊλεντάκη, 'Ακτίνες, 2010, σελ. 10-14.

Όλα τά ξένα έν 'Ελλάδι ιδρύματα στίς επίσημες έορτές αναρτούν καί τήν ελληνική σημαία. Έξαίρεση, ή τουρκική τράπεζα, ή όποία τήν ανάρτησε μόνο κατόπιν έντονων διαμαρτυριών της έφημερίδας Ζαγάλινσας. Περιττή ή επισήμανση ότι όλοι οί υπάλληλοί της είναι μουσουλμάνοι. 'Η Έθνική Τράπεζα στήν Τουρκία έχει μόνο τούρκους υπαλλήλους. Έξαγωγική εταιρεία βάμβακος της Καβάλας έπληρωσε τό αντίτιμο στους παραγωγούς μέ έπιταγές της Τραπεζής Ζιραάτ.

4. 'Η έγγειος ιδιοκτησία

Ό 'Ιωάννης Θεοδωρακόπουλος, κορυφαίος φιλόσοφος έχει πει: «Καλένας λαός δέν μπορεί νά έχει από τήν αρχή αποκλειστικά δικαιώματα επάνω σ' ένα μέρος της γής, αλλά τά δικαιώματά του εξαρτώνται πάντοτε από τή χρήση πού της κάνει καί από τή ικανότητα πού έχει νά τή διατηρήσει δική του. 'Η γή ανήκει ήθικώς σ' εκείνον πού τήν δουλεύει καί τήν υπερασπίζεται μέ τή ζωή του. Δέν υπάρχουν έδω περιγμηνές. 'Η 'Ιστορία ακριβώς διδάσκει, ότι ή γή αλλάζει συχνά κυρίους». Οί σκέψεις αυτές, είναι επίκαιρες καί πρέπει νά μās νουθετήσουν εάν θέλουμε νά περισώσουμε, ό,τι αποτελεί σήμερα 'Ελλάδα.

Μία τάση φυγής έχει καταλάβει τους Έλληνες της Θράκης πού βλέπουν δυσοίωνα τό μέλλον τους. Τόν Μάρτιο του 1982 στόν Εύλαλο Ξάνθης εξτρεμιστές μουσουλμάνοι πραγματοποίησαν καθιστική διαμαρτυρία, για τήν απαγόρευση του

Νομάρχη νά καλλιεργήσουν 1500 στρέμματα δημοσίας έκτάσεως, πού είχαν καταπατήσει. Στή συνέχεια, μέ τρακτέρ εισέβαλαν καί τήν καλλιέργησαν. Τό ίδιο επαναλήφθηκε τό 1988, όποτε οί μουσουλμάνοι φώναζαν στους χριστιανούς «Έσεῖς νά πᾶτε δυτικά τοῦ Νέστου».

Σήμερα, τόν πόλεμο ἀντικατέστησε ό οἰκονομικός έλεγχος. Ἡ Γερμανία διεισδύει στήν Ἀλσατία τῆς Γαλλίας, έξαγοράζοντας ἐπιχειρήσεις. Τό αὐτό πράττει ἡ Τουρκία στή Θράκη καί στή Μακεδονία. Εἰδικώτερα, στή Θράκη, τουρκογενεῖς μουσουλμάνοι ἐνισχύονται οἰκονομικά γιά τήν ἀπόκτηση ἀγροτικῶν έκτάσεων καί ἀστικῶν ἀκινήτων. Στόν νομό Ξάνθης οἱ μεταβιβάσεις ἐντοπίζονται ἐδῶ καί χρόνια ἐπιλεκτικά στήν πεδινή περιοχὴ κατά μήκος τοῦ Νέστου ποταμοῦ καί δὴ στό τόξο Ξάνθη-Τοξότες-Εὔλαλος. Στήν Κομοτηνὴ ἀκίνητο γιά τό ὅποιο ό ιδιοκτήτης ζητοῦσε 24 ἑκατομμύρια δραχμές καί ἐνδιαφερόταν νά τό ἀγοράσει χριστιανός, πούληθηκε σέ μουσουλμᾶνο πού προσέφερε 32 ἑκατομμύρια. Πρόσφατα, τσιφλίκι 150 στρεμμάτων μεταβιβάσθηκε ἀντί 250.000 εὐρώ, τιμὴ ὑπερβολικὴ στή συγκεκριμένη περίπτωσι. Τοιουτρόπως, ἔχουν περιέλθει στήν ιδιοκτησία ἐκλεκτῶν τοῦ τουρκικοῦ προξενείου, 4.500 στρέμματα οἰκοδομησίμων έκτάσεων, 18.000 στρέμματα ἀγροτεμαχιῶν καί 25.000 στρέμματα χορτολιβαδικῶν (Ἐθνικὴ Ἡχώ, Δεκ. 2011, σελ. 11).

Ἀλλὰ δέν εἶναι μόνον ὅσοι μέ τὴ βοήθεια τοῦ προξενείου ἀποκοτῶν ἔγγειο περιουσία. Βούλγαρος ἀντα-

ποκριτὴς ἐφημερίδος τῆς Σόφιας, σέ συνέντευξή του στήν ἐφημερίδα Χρόνος τῆς Κομοτηνῆς, ἀνέφερε ὅτι 500 ἀστικά καί ἀγροτικά ἀκίνητα ἔχουν ἀγορασθεῖ στήν Καβάλα. Τό φαινόμενο ἀγορᾶς γῆς ἀπὸ ἄλλοδαπούς εἶναι γενικώτερο καί πρέπει νά μᾶς ἀνησυχεῖ. Πρὶν ἀπὸ 16 χρόνια, ό τότε μητροπολίτης Κισσάμου καί Σελίνου Εἰρηναῖος, συνεκάλεσε συνέδριο στὰ Χανιά γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ἐκποίησης ἐλληνικῆς γῆς σέ ἄλλοδαπούς. Προτάθηκε νά προτιμᾶται ἡ μακροχρόνια μίσθωση ὅπως καί ἡ ἐπανεισαγωγὴ τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐπιφανείας. Μετά ἀπὸ ἐπιμονὴ τοῦ ἐμπνευστῆ τῆς ἐπανεισαγωγῆς τῆς ἐπιφανείας, Στράτη Στρατήγη, ό ὅποιος ἔπεισε τόν καθηγητὴ κ. Στυλ. Περάκη, ὑπουργό τό παρελθόν ἔτος, περιελήφθη στόν ἐφαρμοστικό νόμο τοῦ μνημονίου διάταξη (νόμος 3986/1.7.2011, ἀρθρ. 18 ἐπ.), πού ἐπαναφέρει τόν θεσμό τῆς ἐπιφανείας μόνο γιά τήν ιδιωτικὴ περιουσία τοῦ Δημοσίου καί τῶν νομικῶν προσώπων δημοσίου δικαίου. Γιά τήν ἐπανεισαγωγὴ τοῦ θεσμοῦ γενικῶς διευτώθηκαν ἀντιρροήσεις ἀπὸ καθηγητὴ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου (Φιλ. Δωρῆς).

5. Ἡ πολιτικὴ ζωὴ

Γιά τήν πολιτικὴ ζωὴ, ἐπιλήψει μέ ό χρόνος διηγούμενον. Εἶναι γνωστόν ὅτι οἱ μουσουλμάνοι βουλευτὲς δηλώνουν κατὰ καιροὺς ὅτι ἐκφράζουν τὴ βούληση τῆς Ἀγκυρας. Μέχρι καί τό 1981, οἱ μουσουλμάνοι τῆς Δυτικῆς Θράκης ἐξέλεγαν βουλευτὲς κυρίως ἀπὸ τὰ δύο μεγάλα κόμματα τὰ ὅποια στοὺς

συνδυασμούς των περιφερειών Ξάνθης και Ροδόπης περιελάμβαναν και μουσουλμάνους υποψηφίους βουλευτές. Στίς βουλευτικές εκλογές των ετών 1985, 1989 και 1990, καθοδηγούμενοι από τό Τουρκικό Γενικό Προξενείο Κομοτηνής, συμμετείχαν μέ ανεξάρτητους συνδυασμούς. Τό 1985 δέν εξέλεγή βουλευτής από τούς ανεξάρτητους συνδυασμούς, αλλά εξέλεγχαν μέ τά δύο μεγαλύτερα κόμματα οί Φαϊκογλου και Μουφτιόγλου. Στίς άλλεπάλληλες εκλογές των ετών 1989 και 1990 τό Τουρκικό προξενείο επενέβη σκανδαλωδώς υπέρ των ανεξαρτήτων συνδυασμών, γεγονός που ανάγκασε τήν κυβέρνηση νά απομακρύνει τόν Τούρκο Πρόξενο. Τότε εξέλεγχαν οί 'Αχμέτ Σαδίκ, Μολᾶ και Φαϊκογλου. Στίς 11.5.1990, ό Σαδίκ δήλωσε: «*Εγώ εκφράζω τή βούληση τῆς 'Αγκυρας*».

Τό 1990 παραιτήθηκε ό μουφτής Ξάνθης Μεχμέτ 'Αγγά, διότι δέν δεχόταν νά εἶναι διορισμένος από τήν ἑλληνική κυβέρνηση, αλλά ἤθελε νά ἐκλέγεται από τή μειονότητα. Τό ἕδιο ἔτος, ἡ Τουρκική κυβέρνηση ζήτησε τήν παραίτηση τοῦ μουφτῆ Κομοτηνής Μέτσο Τζεμαλί, πού εἶχε διορίσει ἡ ἑλληνική κυβέρνηση, διότι «*δέν λάμβανε ὑπ' ὄψη του τήν 'Αγκυρα*». Ό βουλευτής Σαδίκ μέ προκήρυξή του προχώρησε σέ παράνομη ἐκλογή τοῦ Ἱμπραήμ Σερίφ ὡς μουφτή.

Τό 1997 μέ μυστικό τουρκικό διάταγμα κατονομάζονται ὡς ἐχθροί τῆς Τουρκίας ἡ Ἑλλάδα, ἡ Συρία καί οί Κοῦρδοι. Οἱ στόχοι τῆς Τουρκικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς δι-

αχέονται στά σχολικά βιβλία. Εἰδικότερα: Στά σχολικά βιβλία τῆς Τουρκίας, διδάσκεται ὅτι ὁ Ἰωνικός πολιτισμός εἶναι ἐπιγέννημα τριῶν προγενεστέρων πολιτισμῶν, ἐκείνων τῆς Μεσοποταμίας, τῆς Αἰγύπτου καί τῆς Ἀνατολίας καί ἀποφεύγεται ἡ χρήση τῶν λέξεων Ἑλληνικός πολιτισμός. Οἱ σημερινοί Ἕλληνες δέν ἔχουν σχέση μέ τούς ἀρχαίους Ἕλληνες, διότι ἀποτελοῦν μείγμα Μακεδόνων, Ρωμαίων, Σλάβων καί Ἀλβανῶν. Μόνον ἡ γλῶσσα καί λίγες παραδόσεις ἐπιβιώνουν ἀπό τό ἀρχαῖο παρελθόν. Τά νησιά Λέσβος, Χίος καί Σάμος βρίσκονται δίπλα στίς τουρκικές ἀκτές καί πάνω στήν ὑφαλοκριπίδα, πού ἀποτελεῖ προέκταση τῆς Ἀνατολίας. Τά Δωδεκάνησα δωρήθηκαν στήν Ἑλλάδα «*ἐναντι τῆς ἥττας τῆς ἀπό τή Γερμανία*», καί ὅτι «*σήμερα, ἅλτα προβλήματα μεταξὺ Ἑλλάδος καί Τουρκίας παραμένουν τό Κυπριακό, τό Αἰγαῖο καί οἱ μειονότητες τῆς Δυτικῆς Θράκης*» (βλ. Θ. Κατσουλάκος - Κ. Τσαντίνης, Προβλήματα Ἱστοριογραφίας, ἐκδ. Ἐκκρεμές).

Ἡ Θράκη οὔτε εἶναι, οὔτε πρέπει νά θεωρεῖται μακρινή. Καί ὁ καλύτερος τρόπος γιά νά ἀποφύγουμε ἐνδεχόμενες ἐθνικές καταστροφές εἶναι νά ἐνδιαφερθεῖ ἡ πολιτική ἡγεσία καί νά μήν ἐπηρεάζεται ἀπό καθησυχαστικές φωνές. Ό Ἴων Δραγούμης ἔχει πεῖ: ὅτι πρέπει νά τρέξουμε νά σώσουμε τή Μακεδονία. Γιατί, ἂν τή σώσουμε θά σωθοῦμε πρῶτα ἐμεῖς. Αὐτό ἰσχύει σήμερα γιά τή Θράκη μας.

Ν. Π. ΣΟΪΛΕΝΤΑΚΗΣ,
Δρ Νομ. Πρόεδρος Ἐφετῶν Δ.Δ.

Η ΕΝΝΟΙΑ, Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ἡ Φιλοσοφία εἶναι ἡ ἀγάπη πρὸς τὴ σοφία, πρὸς τὴ γνώση. Κάθε ἄνθρωπος ἔχει ἔμφυτη τάση γιὰ τὴ γνώση, ὅπως γράφει ὁ Ἀριστοτέλης στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου «Πρώτη Φιλοσοφία»: *«Πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναι ὀρέγονται φύσει»*, δηλαδή ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ἔμφυτη ἐπιθυμία γιὰ τὴ γνώση. Θέλουν νὰ γνωρίσουν τὰ πράγματα καὶ τίς αἰτίες τους. Ἡ σοφία, δέν εἶναι ἀπλή γνώση ἢ πληροφορία. Εἶναι βαθύτερη κατανόηση τῶν πραγμάτων, ἀναζήτηση τῆς οὐσίας καὶ τῶν βαθύτερων αἰτίων τους. Ὁ ἄνθρωπος, ὅμως, δέν μπορεῖ νὰ ἔχει πλήρη καὶ βέβαιη γνώση τοῦ κόσμου, διότι οἱ γνωστικὲς του ἱκανότητες εἶναι περιορισμένες καὶ μόνο ἓνα ἐλάχιστο ποσὸ πραγμάτων τοῦ κόσμου μπορεῖ νὰ γνωρίσει. Μόνον ὁ Θεὸς εἶναι Παντογνώστης. Γι' αὐτὸ ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Πυθαγόρας δέν ἤθελε νὰ ὀνομάζεται σοφός, ἀλλὰ φιλόσοφος. Στὴν ἐποχὴ του (6^ο καὶ κυρίως στὸν 5^ο αἰῶνα π.Χ.) ἔζησαν μερικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ὀνομάσθηκαν σοφοί, διότι εἶπαν μερικά σοφὰ ἀποφθέγματα. Εἶναι οἱ γνωστοὶ Ἑπτὰ Σοφοί τῆς ἀρχαιότητος. Ἀλλὰ ὁ Πυθαγόρας καθιέρωσε τὸν ὄρο «φιλόσοφος» γιὰ τοὺς ἀσχολούμενους μὲ τὴ φιλοσοφία καὶ τὴν ἐπιστήμη. Πρῶτος χρησιμοποιοῖ τὸν ὄρο «φιλόσοφος» στὸ ἔργο του ὁ Ἡράκλει-

τος, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ φιλόσοφο τὸν πολυμαθὴ καὶ λέει ὅτι οἱ φιλόσοφοι πρέπει νὰ γνωρίζουν πολλὰ πράγματα: —«χρὴ γὰρ μάλα πολλῶν ἱστορας φιλοσόφους ἄνδρας εἶναι» (Απ. 35 Diels). Ὁ ἴδιος, ὅμως, σέ ἄλλο ἀπόφθεγμα, τονίζει ὅτι ἡ πολυμαθία δέν εἶναι σοφία. Σοφία εἶναι ἡ βαθύτερη γνώση καὶ κατανόηση τῶν πραγμάτων. *«Πολυμαθὴν νόον οὐ διδάσκει»*, ἔλεγε.

Ὁ Σωκράτης, ἔχοντας ἐπίγνωση πόσο περιορισμένη καὶ συχνά ἐπιφραειακὴ εἶναι ἡ ἀνθρώπινη γνώση, ἔλεγε ὅτι δέν γνωρίζει τίποτε. *«Ἐν οἶδα, ὅτι οὐδέν οἶδα»*. Εἶχε δηλαδή ἐπίγνωση τῆς ἄγνοιάς του. Ἀλλὰ τὸ Μαντεῖο τῶν Δελφῶν, εἶπε ὁ Σωκράτης εἶναι ὁ πιὸ σοφός ἀπ' ὅλους. Ὁ ἴδιος ἔλεγε ὅτι δέν κάνει τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ ἐξετάζει τὸν ἑαυτό του καὶ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἀναζητεῖ μαζί τους τὴν ἀληθινὴ γνώση. Οἱ πραγματικοὶ σοφοὶ δέν εἶναι ὑπερήφανοι, ὅπως δέν ἦταν οὔτε ὁ Σωκράτης, πού ἡ Πυθία τὸν ἀνακήρυξε ὡς σοφώτατον ἄνδρα. Οἱ ἀληθινοὶ ἐπιστήμονες ἔχουν ἐπίγνωση ὅτι γνωρίζουν πολὺ λίγα πράγματα καὶ ὅτι τὸ ἄγνωστο μεγαλώνει ὅσο περισσότερα γνωρίζουμε. Διότι μαζί μὲ τίς νέες γνώσεις, γεννῶνται νέα ἐρωτήματα καὶ προβλήματα. Γι' αὐτὸ οἱ ἀληθινοὶ ἐπιστή-

μονες και φιλόσοφοι είναι ταπεινόφρονες.

Οι επιστήμονες ασχολούνται με έναν κλάδο κάποιας επιστήμης, ενώ οι φιλόσοφοι εξετάζουν γενικά πράγματα, τις αρχές και τα βαθύτερα αίτια των πραγμάτων. Οι επιστήμονες ερευνούν τό μερικόν. Ἄλλά όταν προχωρήσουν πολύ στην έρευνα, αρχίζουν να φιλοσοφοῦν, τούς δημιουργοῦνται φιλοσοφικά έρωτήματα, αναφερόμενα στην επιστήμη τους. Ἐπομένως και οι επιστήμονες στό τέλος, καταλήγουν στην φιλοσοφία, όχι βέβαια για όλα τά πράγματα, αλλά γι' αυτά πού αναφέρονται στην επιστήμη τους. Ὅσοι ασχολοῦνται μέ μεταφυσικά προβλήματα και αποφαινόνται για όλα, σάν να ἦσαν πάνσοφοι, αυτοί ξεπερνούν τά όρια της επιστήμης τους και προβάλλουν κάποια πίστη ή ιδεολογία τους. Και οι πολλοί άπλοι άνθρωποι φιλοσοφοῦν πρακτικά για τά προβλήματα τοῦ κόσμου και της ζωής. Μερικοί, όμως, διαβάσουν και φιλοσοφικά βιβλία ή άλλα μέ ιδεολογικό περιεχόμενο, όχι επιστημονικά, αλλά έκλαϊκευτικά της επιστήμης, στά όποια οι συγγραφείς παρουσιάζουν διάφορες επιστημονικές γνώσεις, άπλά και σύμφωνα μέ την υποκειμενική γνώμη και ιδεολογία τους. Διαβάζοντας αυτά, μερικοί νομίζουν ότι έγιναν σοφοί, ότι τά ξέρουν όλα, ότι έλυσαν όλα τά μεταφυσικά και ήθικά προβλήματα. Αυτοί είναι μάλλον δοκησίσοφοι ή φανατικοί όπαδοί κάποιων ιδεολογιών. Οι άληθινοί επιστήμονες και φιλόσοφοι είναι άμερόλη-

πτοι και άντικειμενικοί. Δέχονται τις άντιρρήσεις και κάνουν διάλογο.

Πρέπει λοιπόν να ξεχωρίσουμε τούς άληθινούς φιλοσόφους από τούς ειδικούς επιστήμονες, και τούς έκλαϊκευτές της επιστήμης, από τούς δοκησίσοφους και τούς ιδεολόγους. Ἄλλά για να τούς διακρίνουμε σωστά, πρέπει να γνωρίζουμε τί είναι φιλοσοφία και τί επιστήμη. Ἀναφέραμε ότι ή φιλοσοφία είναι επιστήμη, πού ασχολείται μέ τό γενικό, ενώ ή επιστήμη είναι ειδική, πού ασχολείται μέ τό ειδικό, τό μερικό. Θά εξετάσουμε λοιπόν την έννοια και τούς όρισμούς της φιλοσοφίας, για να γνωρίσουμε τό άντικείμενο και τό σκοπό της. Ἐχουν δοθεῖ πολλοί όρισμοί της φιλοσοφίας. Λέγεται ότι υπάρχουν τόσοι όρισμοί της φιλοσοφίας, όσοι είναι και οι φιλόσοφοι. Καθένας άντιλαμβάνεται μέ τό δικό του τρόπον τό έργο της φιλοσοφίας. Ἐδῶ θά αναφέρουμε τούς κυριώτερους όρισμούς, πού έχουν δώσει μεγάλοι φιλόσοφοι. Ἄλλά πρίν δώσουμε τούς όρισμούς αυτούς, θά εξετάσουμε περιληπτικά την αρχή της φιλοσοφίας από τά πανάρχαια χρόνια.

Κατά τούς προϊστορικούς χρόνους, ή φιλοσοφία ήταν ένωμένη μέ τή θρησκεία και τή μυθολογία. Και ή επιστήμη είχε αναπτυχθεῖ στους αρχαίους ανατολικούς λαούς (Μαθηματικά, Ἀστρονομία, Ἱατρική, κ.λπ.), αλλά αυτοί απέβλεπαν σέ πρακτικό σκοπό, οι γνώσεις τους και δέν είχαν θεωρητικό και επιστημονικό χαρακτήρα. Πρώτοι οι

Ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι ξεχώρισαν τή φιλοσοφία ἀπό τή μυθολογία καί τήν ἐπιστήμη ἀπό τή μαγεία καί στηρίχθηκαν στή λογική σκέψη. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι καί ἐπιστήμονες δέν ἀρκοῦνταν σέ πρακτικές γνώσεις, ἀλλά ζητοῦσαν καί τό βαθύτερο λόγο, τίς αἰτίες τῶν φαινομένων, ἀπεδείκνυαν δέ τίς γνώσεις τους μέ θεωρητικές ἀποδείξεις. Ἀναφέρουμε ὡς παράδειγμα τό Θεώρημα τοῦ Πυθαγόρα γιά τό ἄθροισμα τῶν γωνιῶν τοῦ τριγώνου μέ 180 μοῖρες. Αὐτό τό γνώριζαν καί οἱ Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, πού εἶχαν ἀναπτύξει πολύ τή Γεωμετρία, γιά νά μετροῦν τά χωράφια τους, ὅταν τά πλημμύριζε ὁ Νεῖλος καί ἔχαναν τά σύνορα. Ὁ Πυθαγόρας ἀπέδειξε μέ θεωρητική ἀπόδειξη τό σύνολο τῶν μοιρῶν τῶν γωνιῶν τοῦ τριγώνου, μέ τό γνωστό Πυθαγόρειο Θεώρημα.

Οἱ πρῶτοι Ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι στηρίχθηκαν στή λογική καί προσπάθησαν πρῶτα νά δώσουν ἀπάντηση στό βασικό ἐρώτημα γιά τήν ἀρχή τοῦ κόσμου, δηλαδή πῶς δημιουργήθηκε ὁ κόσμος καί πῶς λειτουργεῖ. Καί διατύπωσαν πολλές θεωρίες περί κόσμου, ἥδη ἀπό τά τέλη τοῦ 6^{ου} αἰῶνα π.Χ. Πρῶτοι φιλοσόφησαν οἱ Ἴωνες φιλόσοφοι (Θαλῆς, Ἀναξίμανδρος καί Ἀναξίμενης). Τούς ἀκολούθησαν ἄλλοι, πού ὀνομάζονται Προσωκρατικοί διότι φιλοφόρησαν πρὶν ἀπό τόν Σωκράτη καί τόν Πλάτωνα. Αὐτοί οἱ Φιλόσοφοι, οἱ ὁποῖοι ἀσχολήθηκαν μέ κοσμολογικά προβλήματα, γιά τίς ἀρχές πού διέπουν τόν κό-

σμο, γιά τή σύσταση καί τή λειτουργία του. Ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων καί ἄλλοι μεταγενέστεροι φιλόσοφοι στράφηκαν στόν ἄνθρωπο καί ἔθεσαν ἠθικά καί ἀνθρωπολογικά προβλήματα. Γιά πολλά ἀπό αὐτά εἶχαν διατυπώσει σοφές θεωρίες καί οἱ Προσωκρατικοί.

Στό Μεσαίωνα, ἡ φιλοσοφία συνδυάστηκε μέ τή χριστιανική θεολογία καί ὅπως λένε πολλοί, ἡ Φιλοσοφία ἔγινε ὑπηρετρία τῆς Θεολογίας (Ancilla Theologiae). Στήν ἀρχή τῶν Νέων Χρόνων, δηλαδή ἀπό τήν Ἀναγέννηση καί ἔπειτα (15^{ος}-16^{ος} αἰῶνας), ἡ Φιλοσοφία ἄρχισε νά αὐτονομεῖται ἀπό τή Θεολογία, νά στηρίζεται περισσότερο στή θεωρητική ἔρευνα καί στό φιλοσοφικό στοχασμό, μέ βάση τή λογική. Δέν ἀποχωρίσθηκε ὅμως τελείως ἀπό τή Θεολογία, οἱ θεωρίες πολλῶν νεωτέρων φιλοσόφων ἔχουν καί θεολογικά στοιχεῖα. Κατά τή σύγχρονη ἐποχή (18^{ος}, 19^{ος} καί 20^{ος} αἰῶνας), ἡ φιλοσοφία ἔγινε αὐτόνομη ἐπιστήμη, ἀσχολήθηκε μέ ποικίλα γενικά προβλήματα καί διατύπωσε διάφορες θεωρίες.

Κάθε ἐποχή ἔχει τά δικά της φιλοσοφικά προβλήματα, γι' αὐτό δημιουργήθηκαν πολλές καί διάφορες φιλοσοφικές θεωρίες στίς διάφορες ἐποχές. Θά ἀναφέρουμε τοὺς κυριότερους ὀρισμούς, πού ἔδωσαν μεγάλοι φιλόσοφοι, γιά τό ἔργο τῆς φιλοσοφίας.

Κατά τόν Πλάτωνα, τό ἀρχικό κίνητρο τῆς φιλοσοφίας εἶναι ὁ θαυμασμός, πού προκαλεῖ ἡ τάξη,

ή σκοπιμότητα και ή άρμονία του κόσμου. 'Ο Πλάτων γράφει: «*Διά γάρ τό θαυμάζειν ήρξαντο οί άνθρωποι τό πρώτον φιλοσοφείν. Μάλα γάρ φιλοσόφου τουτο τό πάθος, τό θαυμάζειν*» (Θεαίτ. 1550). Κατά τόν 'Αριστοτέλη, στή γνώση παίζει ρόλο και ό θαυμασμός, αλλά και ή άπορία, ή τάση για νά γνωρίσουμε τίς αίτίες των πραγμάτων. Οί πρώτοι 'Αρχαίοι 'Ελληνες φιλόσοφοι, όπως αναφέραμε, ασχολήθηκαν κυρίως μέ κοσμολογικά προβλήματα, για τήν άρχή, τή σύσταση και τή λειτουργία του κόσμου. 'Επειτα, ό Σωκράτης και ό Πλάτων έστρεψαν τή φιλοσοφία σέ ήθικά θέματα. Οί παλαιότεροι ήθελαν κυρίως νά δημιουργήσουν κοσμοθεωρία, ένω ό Πλάτων και οί έπόμενοι φιλόσοφοι απέβλεπαν περισσότερο στή δημιουργία βιοθεωρίας, διατύπωσαν άπόψεις για τόν τρόπο και τό σκοπό της ζωής, για ήθικά θέματα.

Στό Μεσαίωνα, όποτε ή φιλοσοφία συνδυαζόταν και μέ τή θεολογία, αυτή καλλιεργιόταν κυρίως στό μοναστήρια. Σ' αυτή δημιουργήθηκαν και τά πρώτα Πανεπιστήμια, από τόν 11^ο αιώνα. Οί μοναχοί δέν ήσαν μόνο σπουδαστές των Γραφών, αλλά γνώριζαν και διάφορες άλλες έπιστήμες και φιλοσοφικές θεωρίες. Γι' αυτό καλούνταν φιλόσοφοι. 'Αλλά και οί άπλοι και άγράμματοι μοναχοί, συχνά όνομάζονταν φιλόσοφοι, διότι ζούσαν άσκητικά, προσπαθούσαν νά έπιτύχουν τήν άρετή, ζούσαν τόν «κατά φιλοσοφίαν βίον», άσκοούνταν στήν άρετή. Διότι ήδη από τήν αρχαιότη-

τα, ή φιλοσοφία απέβλεπε και στήν άρετή, στήν ήθική και πνευματική τελειοποίηση του ανθρώπου. Καί ό Χριστιανισμός έθεσε ως σκοπό του ανθρώπου τήν ήθική τελειοποίηση, τήν άρετή, τό «καθ' όμοίωσιν», δηλαδή τήν όμοίωση μέ τό Θεό, τήν κατά χάριν θέωση.

Στά νεώτερα χρόνια, από τήν 'Αναγέννηση και έπειτα, ή φιλοσοφία, χωρίς νά παύσει νά ενδιαφέρεται και για τήν άρετή, πήρε περισσότερο θεωρητικό χαρακτήρα. Στήν άρχή της 'Αναγεννήσεως πολλοί φιλόσοφοι μελετούσαν τά άρχαία έλληνικά κείμενα και προσπαθούσαν νά συνδυάσουν τά διδάγματα του Πλάτωνα και του Χριστού και νά δημιουργήσουν έναν νέο άνθρωπισμό. Γι' αυτό ή 'Αναγέννηση όνομάζεται και έποχή του 'Ανθρωπισμού. 'Από τόν 17^ο αιώνα άρχίζει ή πρόοδος των έπιστημών και ή φιλοσοφία περιορίζεται στό φιλοσοφικά θέματα. 'Αλλάζει συχνά θεωρίες και στόχους, ανάλογα μέ τίς πνευματικές ανάγκες κάθε έποχής. Τίς θεωρίες αυτές μπορούμε νά τίς γνωρίσουμε, διαβάζοντας μιá καλή ιστορία της φιλοσοφίας ή τά ίδια τά έργα μερικών μεγάλων φιλοσόφων. 'Αλλά αυτό άπαιτεί ειδική προπαιδεία, διότι ή γλώσσα της φιλοσοφίας γίνεται συχνά όλο και πιο δυσνόητη.

Πάντως, κατά του νεώτερους χρόνους (19^{ος}-20^{ος} αιώνας), ή φιλοσοφία αποβλέπει στό νά μάς δώσει μιá γενική κοσμοθεωρία και βιοθεωρία. 'Ο Γερμανός φιλόσοφος και ψυχολόγος W. Wundt (19^{ος} αιώνας, άρχές 20^{ου}), είπε ότι ή φιλοσοφία

είναι καθολική ἐπιστήμη, ἡ ὁποία συνδέει τὰ πορίσματα τῶν διαφόρων ἐπιστημῶν σέ ἐνιαία κοσμοθεωρία. Παρόμοιο ὅρισμό δίνει στή φιλοσοφία καί ὁ μαθητής τοῦ Wundt καί Καθηγητής τῆς Φιλοσοφίας στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ὁ ἀείμνηστος Θεόφιλος Βορέας: «*Ἡ φιλοσοφία*», γράφει, «*εἶναι καθολική ἐπιστήμη, ἐπιζητοῦσα νά νοήσῃ τό Σύμπαν ἐν τῇ συναφείᾳ αὐτοῦ καί σπουδάζουσα νά δημιουργήσῃ ἐνιαίαν περί κόσμου καί βίου θεωρίαν*» (Θ. Βορέας, Εἰσαγωγή εἰς τήν Φιλοσοφίαν, Ἀθῆναι 1948, σελ. 9). Ὁ ὅρισμός αὐτός δέν γίνεται ἀποδεκτός ἀπό πολλούς σήμερα, διότι δέν εἶναι δυνατόν ἕνας φιλόσοφος, ὅσο πολλές γνώσεις κι ἄν ἔχει, νά γνωρίζει ὅλες τίς ἐπιστήμες, θετικές καί θεωρητικές. Γι' αὐτό προτείνονται πολλοί ἄλλοι ὅρισμοί τοῦ ἔργου τῆς φιλοσοφίας.

Κατά τόν πρῶτον Καθηγητή τῆς Φιλοσοφίας στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, τό σοφό Ἰωάννη Θεοδωρακόπουλο, ἡ φιλοσοφία ἐρευνᾷ τίς πρῶτες ἀρχές καί τὰ γενικά αἷτια τῶν ὄντων καί φαινομένων. Παρόμοια εἶχε διδάξει στήν ἀρχαιότητα ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι ἡ φιλοσοφία ἀποβλέπει στήν ἐρευνα τῶν πρῶτων ἀρχῶν καί τῶν αἰτίων τῶν ὄντων. Ἐνῶ ὁ δάσκαλός του Πλάτων ἔλεγε ὅτι ἡ φιλοσοφία ἀποβλέπει στήν ἐρευνα «τοῦ ὄντως ὄντος», αὐτοῦ πού πραγματικά ὑπάρχει, δηλαδή τῶν ἰδεῶν, πού εἶναι τὰ αἰώνια πρότυπα τῶν ὄντων. Ἡ χριστιανική φιλοσοφία τοῦ Μεσαίωνα, ἀλλά καί τῶν νεωτέρων χρόνων, ἀποβλέπει στή γνώση τοῦ

πνευματικοῦ κόσμου καί στή λύση θρησκευτικῶν καί μεταφυσικῶν προβλημάτων. Κατά τούς νεωτέρους χρόνους, ἡ φιλοσοφία ἔγινε αὐτοτελῆς καί αὐτόνομη ἐπιστήμη, βασιζόμενη στή λογική ἐρευνα καί στό φιλοσοφικό στοχασμό. Μέ βάση τή λογική πού δημιουργεῖ διάφορες φιλοσοφικές θεωρίες, οἱ ὁποῖες διαφέρουν συχνά πολύ μεταξύ τους ἢ καί εἶναι τελείως ἀντίθετες, ὅπως π.χ. οἱ ὑλιστικές καί οἱ μὴ ὑλιστικές θεωρίες.

Οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι, ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Κάντ (18^{ος} αἰώνας), ἔχουν ξεχωρίσει τή Φιλοσοφία ἀπό τή Μεταφυσική καί τή Θεολογία. Οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι ἐξετάζουν τὰ πράγματα μέ βάση τή λογική καί τὰ πορίσματα τῶν ἐπιστημῶν, προσπαθοῦν νά εἶναι ἀξιολογικά οὐδέτεροι, νά μὴν ἔχουν καμμία προκατάληψη ἢ πίστη. Αὐτό, ὅμως, δέν μποροῦν νά τό ἐπιτύχουν, διότι κάθε φιλόσοφος ἐπηρεάζεται ἀπό κάποιες ἰδεολογίες, ἀπό τίς συνθήκες καί τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς του κ.λπ. Σέ ὅλους ὑπάρχει κάποιον ὑποκειμενικό στοιχεῖο. Οἱ ἀξιολογικά οὐδέτεροι φιλόσοφοι καί ἐπιστήμονες, μὴν ἔχοντας καμμία πίστη, καμμία πνευματική ἀρχή, στήν ὁποία νά στηριχθοῦν, στηρίζονται σέ ἀπόψεις διαφόρων προηγούμενων φιλοσόφων ἢ ἐπιστημόνων καί στίς ὑποκειμενικές τους γνώμες. Γι' αὐτό δημιουργοῦν πολλά καί διάφορα μεταξύ τους φιλοσοφικά συστήματα, πού προκαλοῦν σύγχυση καί χάος.

Ἡ φιλοσοφία καί ἡ ἐπιστήμη, γιά νά ἔχουν γερά θεμέλια, στηρίζονται σέ κάποια βασικά ἀξιώματα, τά ὁ-

ποῖα δὲν ἀποδεικνύονται, θεωροῦνται ὅμως προφανή καὶ ἀληθινά. Ὑπάρχουν ὅμως μερικοὶ φιλόσοφοι ποὺ ἀμφισβητοῦν καὶ αὐτά. Ἡ φιλοσοφία στηρίζεται στίς ἀρχές τῆς λογικῆς (ταυτότητας, ἀντιφάσεως, ἀποκλείσεως τρίτου καὶ αἰτίου). Οἱ ἀρχές τῆς λογικῆς καὶ τὰ ἀξιώματα τῶν ἐπιστημῶν δὲν ἔχουν ἓνα σταθερὸ πνευματικὸ θεμέλιο καὶ σημεῖο ἀναφορᾶς. Γι' αὐτὸ καταλήγουν σὲ ποικίλα συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν σύγχυση καὶ χάος καὶ ὠθοῦν μερικοὺς σὲ σκεπτικισμό καὶ σὲ μηδενισμό. Τὸ σταθερὸ πνευματικὸ θεμέλιο εἶναι ἡ πίστη στὸ Θεὸ καὶ στὴν ὑπαρξὴ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Ὁ Θεὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀλήθειας, ἡ ἀξία τῶν ἀξιών, ὅπως εἶπαν πολλοὶ φιλόσοφοι. Στὸ Θεὸ περιέχονται ὅλες οἱ ἀξίες. Ἡ ἄθρη ἐπιστήμη καὶ φιλοσοφία γίνεται ὄργανο ὑλιστικῶν ἰδεολογικῶν καὶ θεωριῶν, ποὺ δὲν ἱκανοποιοῦν τὸν ἄνθρωπο, διότι δὲν δίνουν ἀπάντηση στὰ ὑπαρξιακά καὶ μεταφυσικά του προβλήματα, οὔτε στὰ κοινωνικά καὶ τὰ βιοθεωρητικά θέματα. Ἡ φιλοσοφία ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀπέβλεψε στὴν ἐνημέρωση τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὰ πνευματικά καὶ τὰ μεταφυσικά προβλήματα. Γι' αὐτὸ ἡ ἐρευνά της συνδυάσθηκε μὲ μεταφυσικά καὶ θεολογικά προβλήματα. Πάντως δὲν ἀρκέσθηκε στὴ θρησκεία, ἡ ὁποία εἶναι μία βασικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου, διότι τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα εἶναι ἔμφυτο. Προχώρησε στὴν ἐρευνα καὶ ἄλλων θεμάτων.

Ἡ θρησκεία ὅμως εἶναι ἓνας παγκόσμιος καὶ διαχρονικὸς θεσμός.

Οἱ ἀντικειμενικοὶ καὶ ἀμερόληπτοι ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι, ἀναγνωρίζουν τὴν ἀξία τῆς θρησκείας καὶ τονίζουν ὅτι αὐτὴ δὲν εἶναι ἀντίθετη μὲ τὴν ἐπιστήμη. Θρησκεία καὶ ἐπιστήμη ἔχουν διαφορετικὸ τρόπο ἐκφράσεως. Καὶ οἱ δύο ἐξυπηρετοῦν τὸν ἄνθρωπο, ἐργάζονται παράλληλα καὶ ἀποβλέπουν στὸ καλὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θρησκεία δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐπιστήμη. Ἡ Σοφία Σειράχ γράφει ὅτι ὁ Θεὸς «*ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην, ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις Αὐτοῦ*» (Σοφ. Σειρ.). Ἡ ἐπιστήμη ἀποβλέπει σὲ νὰ καλυτερεύσει τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ θρησκεία θέλει νὰ ἀνεβάσει πνευματικά τὸν ἄνθρωπο, νὰ τὸν κάμει ἠθικότερο καὶ καλύτερο, νὰ δώσει νόημα στὴ ζωὴ του.

Ἐπειτα, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ φιλοσοφία στηρίζονται στὴ λογικὴ, ἐνῶ ἡ θρησκεία στὴν πίστη καὶ στὸ βίωμα. Διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει μόνον ὑλικές ἀνάγκες, ἔχει καὶ πνευματικές. Δὲν ἔχει μόνον νόηση, ἀλλὰ καὶ συναίσθημα καὶ βούληση, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τὴ βοήθεια καὶ τὴ στήριξη ποὺ τοῦ παρέχει ἡ θρησκεία. «*Πάντες θεῶν χατέουσιν ἄνθρωποι*», γράφει ὁ Ὅμηρος (Ἰλ. Γ', 48). Μὲ τὴν ἀρμονικὴ συνεργασία θρησκείας, ἐπιστήμης καὶ φιλοσοφίας, θὰ μπορέσει ἡ ἀνθρωπότητα νὰ λύσει τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει πάντοτε, ἰδιαίτερα δὲ στὴ σημερινὴ κρίσιμη ἐποχὴ.

ΒΑΣ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΣ,
Φιλόλογος
(Συνεχίζεται)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΑΠΟΔΟΣΙΣ ΤΙΜΗΣ

Ἄς κάνουμε ἓνα διάλειμμα στήν κριτική. Καί ἄς ἀποδώσουμε τιμή στήν ἡμερομηνία τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ Ἑθνους μας: τήν 25ην Μαρτίου 1821.

Τετρακόσια χρόνια σκλαβιάς, ἀπό τήν ἀποφράσα ἡμέρα τῆς 29ης Μαΐου 1453. Τετρακόσια χρόνια τουρκικῆς σκλαβιάς, μέ ὅλους τοὺς πόνους καί τοὺς ἐξευλισμούς τῶν Ἑλλήνων, ἀπό τόν βάρβαρο κατακτητή. Τετρακόσια χρόνια ἄκαρποι ἀγῶνες γιά τήν ἀπελευθέρωσι τοῦ Ἑθνους. Ἀλλά δέν ἀπελπιζόμασταν. Ὡς ὅτου ἐφθασε ἡ μεγάλη ἡμέρα τῆς 25ης Μαρτίου 1821, πού ἐσήμανε τήν ἀρχή τῆς ἐλευθερίας μας.

Ὁ ἀγῶνας δέν ἦταν εὐκολός. Οἱ Τοῦρκοι ἦταν πολλοί καί πάνοπλοι. Οἱ Ἕλληνες λίγοι καί σχεδόν ἄοπλοι. Κάποια στιγμή, ἡ προσπάθεια φάνηκε νά ναυαγῇ. Ἀλλά τελικά ἔδωσε ὁ Θεός καί ἦρθε ἡ ποθητή ἡμέρα τῆς ἐλευθερίας.

Ὅποιοι διαβάξει τήν ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, βλέπει ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι δέν εἶχαν καμμιά διάθεσι νά ἀποκαταστήσουν τήν Ἑλλάδα ἐκεῖ πού

ἦταν. Ἀλλά μέ τοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἑθνους διπλασιάστηκε στά χρόνια πού κύλησαν. Ὅχι μέ κατακτητικούς πολέμους, ἀλλά μέ ἀπελευθερωτικούς ἐλληνικῶν ἐδαφῶν.

Λέγεται ὅτι κάποτε ἡ Βασίλισσα Βικτωρία τῆς Ἀγγλίας ἦταν σκεπτική. Ὁ Πρωθυπουργός τῆς Ντισραέλι τήν ἐρώτησε τί τῆς συμβαίνει. Καί ἐκείνη τοῦ εἶπε: «Σκέπτομαι τοὺς Ἕλληνες. Τετρακόσια χρόνια σκλάβοι καί κατώρθωσαν νά ἀπελευθερωθοῦν. Ποιός ξέρεי ἂν μιά μέρα δέν γίνουν μιά μεγάλη δύναμις». Καί ὁ Ντισραέλι τῆς εἶπε: «Μή φοβᾶσθε Μεγαλειοτάτη. Οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἓνα ἐλάττωμα. Τρώγονται μεταξὺ τους. Θά ἐκμεταλλευθοῦμε αὐτό τό ἐλάττωμα καί δέν θά τοὺς ἀφήσουμε νά σηκώσουν κεφάλι». Αὐτό τό ἐλάττωμα, τό περιέγραψε ὁ ἐθνικός μας ποιητής, ὁ Σολωμός, σ' ἓνα τετράστιχο τοῦ ἐθνικοῦ μας ὕμνου:

Ἡ διχόνοια πού βαστάει
ἓνα σκῆπτρο ἡ δολερή
καθενός χαμογελάει
πάρτο λέγοντας κι ἐσύ.

Θά δικαιώσουμε τόν Ἑβραῖο Ντισραέλι ἢ θά διδαχθοῦμε ἀπό τόν μεγάλο λόγο τοῦ Σολωμοῦ.

ΠΑΝΟΡΜΙΤΗΣ

ΣΧΟΛΙΑ

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Ἡ ἔκκληξη προεκάλεσε στό εὐρύτερο κοινόν ἡ πληροφορία κατά τήν ὁποία τό κοινοβούλιον τῆς χώρας προτίθεται νά ψηφίσει νόμον γιά τήν ἀποποινικοποίηση τῶν ναρκωτικῶν. Ἡ ἔκκληξη ὀφείλεται κυρίως στό γεγονός ὅτι τήν περίοδον αὐτήν ὁ τόπος ἀντιμετωπίζει ζωτικά προβλήματα στόν οἰκονομικόν τομέα καί ὡς ἐκ τούτου καί στίς διεθνεῖς του σχέσεις, ἡ δέ θέση καί ἡ διάρκεια ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ὑφισταμένη κυβέρνησις εἶναι ὑπό χρονικήν προθεσμίαν.

Καί διερωτᾶται κανεῖς, πῶς ὑπό αὐτές τίς συνθηκας ὑπάρχει χρόνος γιά τήν συζήτηση ἑνός τέτοιου νομοσχεδίου, τό ὁποῖον σχετίζεται μέ μία κατηγορία πολιτῶν, πού τουλάχιστον ἀνήκουν σέ μία περιθωριακή κατάστασις.

Στό παρελθόν τό ἑλληνικό κοινοβούλιον ἐψήφισε νόμον γιά τήν ἀποποινικοποίηση τῆς μοιχείας. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἠθικός βίος τῶν ἀνθρώπων δέν βασίζεται στόν φόβο τοῦ ἀστυνομικοῦ ὀργάνου καί στήν προβλεπομένη ἀπό τόν νόμον ποινή τῶν παραβατῶν ἀπό τήν δικαιοσύνη, ἀλλά εἶναι κατάστασις ἐλευθέρων ἐπιλογῶν τοῦ ἀτόμου, οἱ ὁποῖοι ἐκπορεύονται ἀπό τήν ἀγωγή

πού παρέχουν ἡ οἰκογένεια, ἡ παιδεία, ἡ Ἐκκλησία καί ἐν γενεῇ τό ὑγιές κοινωνικόν περιβάλλον. Ὅμως καί ἡ ὑπαρξη μιᾶς αὐστηρῆς νομοθεσίας γιά τοὺς παραβάτες ἐκ μέρους τῆς πολιτείας ἀποτρέπει πολλοὺς μέ ἀσθενῇ ἠθικῇ αἰσθητικῇ ἀπό τήν διάπραξη παρομοίων ἀνομιῶν. Ἡ ψήφισις τέτοιων νόμων προϋποθέτει δυστυχῶς μία ἀνεκτική κοινωνία.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΥΞΗΜΕΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στό φύλλο τοῦ ὀρθοδόξου περιοδικοῦ ΖΩΗ τῆς 26ης Ἰανουαρίου τ.ἔ. στήν στήλη ἐπὶ τῶν γεγονότων γίνεται λόγος γιά τήν ἐμφανιζομένη αὐξησι ἀδικημάτων ἀπό ἀνήλικα ἄτομα καί μάλιστα ἀπό παιδιά ὅλο καί μικρότερης ἡλικίας. Συνέπεια αὐτοῦ τοῦ γεγονότος εἶναι ἡ ὁλοένα αὐξησι τῶν ὑπό κράτησι διατελούντων ἀνθρώπων στά σοφρωνιστικά καταστήματα, στίς φυλακές, ὅπου παρατηρεῖται τό φαινόμενον τοῦ συνωστισμοῦ, δηλαδή νά μὴν ἐπαρκοῦν οἱ χώροι τῶν φυλακῶν γιά τόν μέγαν ἀριθμόν τῶν κρατούμενων. Μάλιστα συμβαίνει πολλά ἄτομα ἀποφυλακίζόμενα νά ἐμπίπτουν πάλι σέ ἀξιόποινες πράξεις μέ συνέπεια νά ἐγκλείονται καί πάλιν στίς φυλακές.

Σέ πρόσφατη τηλεοπτική μεταξύ ἁρμοδίων προσώπων ἀπαρτιζομένων ἀπό δικαστικούς, δικηγόρους καί ἐν γένει νομικούς ἐγένετο μακρὺς λόγος γιά τήν ἐξεύρεση λύσεως γιά τήν ἀποσυμφόρηση τῶν φυλακῶν, χωρὶς νά διαφαίνεται ικανοποιητική λύση. Τό φαινόμενον αὐτό δέν εἶναι μόνον ἑλληνικό. Ἀπό ὅτι ἐλέχθη τοῦτο ἀπαντᾶται καί σέ ἄλλες χῶρες.

Τά αἷτια τῆς ἐγκληματικότητας, πού ἐμφανίζεται αὐξημένη στούς καιροὺς μας, εἶναι πολλά καί ποικίλα καί δέν εἶναι εὐκόλο νά ἀναλυθοῦν σέ ἓνα σύντομο σχόλιον. Ἐκεῖνο τό ὅποιο ἔχει νά παρατηρήσει ἡ στήλη αὐτή ἐπὶ τοῦ ὅλου ζητήματος εἶναι ὅτι ἀπό παλαιά, τήν ἐποχή τοῦ λεγομένου Διαφωτισμοῦ, γιά νά δώσουν ἔμφαση στήν καλουμένη οὐμανιστική παιδεία ἐλέγετο ὅτι: ἀνοίγοντας ἓνα νέο σχολεῖο κλείνεις

μιά φυλακή, πράγμα τό ὅποιον διαψεύδει ἡ σημερινή πραγματικότητα καί στόν τόπο μας ἀλλά καί πέραν αὐτοῦ. Παρά τήν αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σχολείων κάθε βαθμίδας καί τήν γενίκευση τῆς φοιτήσεως σέ αὐτά τοῦ συνόλου τῆς νεότητος ἡ ἐγκληματικότητα αὐξάνει. Ἐκεῖνο τό ὅποιο εἶχε διαφύγει ἀπό τίς προθέσεις τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Διαφωτισμοῦ ἦταν ὅτι, λόγω τῆς ἀντιθέσεως τῶν πρὸς τίς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ ἐφαρμογή μιᾶς ἀποχριστιανισμένης παιδείας δέν ἐπαρκεῖ γιά τόν ἠθικόν φρονιματισμό τῶν νέων καί τήν ἐξάλειψη τῆς ἐγκληματικότητας. Καί χωρὶς καμμιᾶ ἐπικριτική διάθεση, ἀλλά μέ πνεῦμα ρεαλισμοῦ ἡ σημερινή παρεχόμενη παιδεία στά ἑλληνικά νειάτα ἀπηχεῖ στίς ἀψυεις τοῦ παλαιοῦ Διαφωτισμοῦ.

ΒΑΣΙΛ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

**Ἡ ἐγγραφή νέων συνδρομητῶν εἰς τὰς
« Ἀκτῖνας » εἶναι ἓνα πνευματικό ἔργον,
τό ὅποιον ἡμποροῦμε νά ἐπιτελέσωμε
ὅλοι, μέ μικράν προσπάθειαν.**

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΜΑΖΙ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ!

«Ανακαλύψτε τόν ψηφιακό κόσμο μαζί... μέ ασφάλεια!». Αυτό ήταν τό σύνθημα του Έλληνικού Κέντρου 'Ασφαλοῦς Διαδικτύου γιά τήν 'Ημέρα 'Ασφαλοῦς Διαδικτύου 2012, πού φέτος ἐορτάστηκε στίς 7 Φεβρουαρίου.

74 χώρες ἀπό τίς 5 ἡπείρους του κόσμου συμμετείχαν φέτος στήν ἡμέρα, πού ἔχει καθιερωθεῖ παγκοσμίως γιά τήν εὐαισθητοποίηση κυρίως γονέων καί ἐκπαιδευτικῶν, ὥστε νά ἐργάζονται ἀκούραστα μέ σκοπό τά παιδιά τους νά ἀποκτήσουν συνειδητά μιά δημιουργική καί ἀσφαλὴ σχέση μέ τό Internet.

Στήν πατρίδα μας περισσότεροι ἀπό 160 φορεῖς ὁργάνωσαν ἐνδιαφέροντες ἐνημερωτικές ἐκδηλώσεις: σχολεῖα, σύλλογοι γονέων, ἐκδοτικοὶ οἴκοι, ἐταιρεῖες Internet καί τηλεπικοινωνιῶν, δημόσιοι καί μὴ κερδοσκοπικοὶ ὁργανισμοὶ ἐπιδόθηκαν σέ μιά πρωτοφανή δράση ἐνημέρωσης.

'Αντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς 'Ημέρας 'Ασφαλοῦς Διαδικτύου εἶναι νά εὐαισθητοποιήσει μικροὺς καί μεγάλους στά θέματα, πού ἀφοροῦν στήν ἀσφαλὴ καί ἠθικά σωστὴ χρῆση του Διαδικτύου. Σύμφωνα μέ στοιχεῖα του Πανερωπαϊκοῦ Δικτύου EU Kids Online, ἡ ἀπόσταση πού πρέπει νά διανύσει ἡ χώρα μας στο

πεδίο αὐτὸ εἶναι ἀκόμη μεγάλη. 'Η χρῆση του διαδικτύου, πού κάνουν τὰ περισσότερα παιδιά, εὐνοεῖ τόν ψηφιακὸ ἀναλφαριθμητισμὸ καί διατηρεῖ σέ χαμηλὰ ἐπίπεδα τήν ἀσφαλὴ πλοήγησή τους.

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἀπὸ τίς 8 ψηφιακές δεξιότητες πού συνδέονται μέ τήν κατανόηση, τήν πλοήγηση, τήν ἀξιολόγηση καί τήν ἀσφάλεια, τὰ Ἑλληνόπουλα ἡλικίας 11-16 ἐτῶν βαθμολογοῦνται μέ 3,4 στήν κλίμακα ἀπὸ 1 ἕως 10, ὅταν ὁ μέσος εὐρωπαϊκὸς ὅρος εἶναι 4,2.

Τὰ παιδιά μας ἔχουν ἀναπτύξει τίς μισὲς ἀπὸ τίς δεξιότητες, γιά τίς ὁποῖες ἐρωτήθηκαν ἀπὸ τό Πανερωπαϊκὸ Δίκτυο EU Kids Online. Συγκεκριμένα, εἶναι περισσότερο ἐκπαιδευμένα στο μπλοκάρισμα μηνυμάτων ἀπὸ κάποιον ἄγνωστο, στήν ἀποθήκευση μιᾶς ιστοσελίδας στήν ἀναζήτηση πληροφοριῶν πού ἀφοροῦν τήν ἀσφάλεια στο διαδίκτυο, καί στήν ἀλλαγὴ τῶν ρυθμίσεων ἀσφαλείας στήν ιστοσελίδα κοινωνικῆς δικτύωσης Facebook.

'Αντίθετα, λιγότερο ἀνεπτυγμένες εἶναι οἱ δεξιότητες πού σχετίζονται μέ τό μπλοκάρισμα ἀνεπιθύμητης ἀλληλογραφίας καί μηνυμάτων spam, τήν ἀλλαγὴ ρυθμίσεων σέ φίλτρα ἀσφαλείας, τὴ διαγραφή ιστορικοῦ ἀναζήτησης, καί τὴ σύγκριση ιστοχῶρων, γιά νά ἐλέγξουν τήν ἐγκυρότητα τῶν πληροφοριῶν.

Ἀκόμη, ἀπό τήν ἔρευνα συνάγεται ὅτι μόλις τό 6% τῶν γονέων στή χώρα μας δείχνουν νά γνωρίζουν ὅτι τά παιδιά τους ἔχουν δεῖ ἐπιβλαβές γι' αὐτά περιεχόμενο, ἐνῶ τό ποσοστό τῶν παιδιῶν, πού παραδέχεται πώς ἔχει ἐνοχληθεῖ ἢ νοιώσει ἄσχημα γιά κάτι πού εἶδε στό διαδίκτυο, ἀγγίζει τό 10%.

Τό Ἑλληνικό Κέντρο Ἀσφαλοῦς Διαδικτύου τονίζει ὅτι ἡ ἔλλειψη ἐπικοινωνίας μεταξύ παιδιῶν καί γονιῶν στή χώρα μας γίνεται ἐμφανής ἀπό τό κατά πόσον οἱ γονεῖς ἔχουν ἐπίγνωση, ἂν τό παιδί τους ἔχει δεῖ εἰκόνες σεξουαλικοῦ περιεχομένου στό διαδίκτυο.

Τό 42% τῶν γονέων δηλώνουν «ὄχι», τό 35% ἀπαντᾷ «ναί», ἐνῶ τό 23% ἀναγνωρίζει πώς ἔχει πλήρη ἄγνοια. Σέ σχέση μέ τόν ἐκφοβισμό καί τήν ἐξύβριση (bullying), συγκρίνοντας τά ποσοστά τῶν γονιῶν ὡς πρὸς τό κατά πόσο πιστεύουν ὅτι τά παιδιά τους ἔχουν ὑποστεῖ διαδικτυακό bullying, ἡ Ἑλλάδα ἔχει ἀπό τά ὑψηλότερα ποσοστά ἄγνοιας (79%) μαζί μέ τήν Κύπρου, τήν Ἰταλία, τήν Οὐγγαρία καί τή Ρουμανία.

Γονεῖς καί παιδιά ἀποδέχονται τήν ὑπαρξή κινδύνων στό Διαδίκτυο, καθὼς τό 92% τῶν πρώτων καί τό 87% τῶν δευτέρων δηλώνουν ὅτι πρέπει νά τίθενται ὅρια στή χρήση τοῦ διαδικτύου. Παράλληλα, τό 17% τῶν παιδιῶν θά ἤθελαν οἱ γονεῖς τους νά ἀσχολοῦνται περισσότερο μέ τίς διαδικτυακές τους δραστηριότητες, ἐνῶ ἕνα 70% τῶν γονέων, νοιώθει ὅτι δέν κάνει ἀρκετά πράγματα σέ σχέση μέ τό παιδί του καί τό διαδίκτυο.

Τά συμπεράσματα αὐτῆς τῆς ἔρευνας ὁδήγησαν φέτος τό Ἑλληνικό Κέντρο Ἀσφαλοῦς Διαδικτύου νά ἐπικεντρώσει τή δράση του γιά τήν Ἡμέρα Ἀσφαλοῦς Διαδικτύου στό σύνθημα «Ἀνακαλύψτε τόν ψηφιακό κόσμο μαζί, μέ ἀσφάλεια!».

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Προεβλήθη κατά τό παρελθόν διήγημα μία νέα ταινία τοῦ φιλανδοῦ σκηνοθέτου Ἄκη Καουρισμάκι, μέ τόν τίτλο «Τό λιμάνι τῆς Χάβρης». Ἡ ταινία ἀπέσπασε τό μεγάλο βραβεῖο τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ φεστιβάλ τῶν Καννῶν κατά τό προηγούμενο ἔτος.

Ἡ ὑπόθεση τῆς ταινίας ἀναφέρεται σέ ἕνα μεσήλικα πρῶην συγγραφέα καί νῦν περιπλανώμενο στιλβωτή (λοῦστρο) ὑποδημάτων, ὁ ὁποῖος συναντᾷ ἕνα νεαρό ἀφρικανό λαθρομετανάστη καί τόν φροντίζει, τόν φιλοξενεῖ καί τελικῶς συγκεντρώνει χρήματα γιά νά τόν φυγαδεύσει στήν Ἀγγλία, ὅπου εὐρίσκεται ἡ μήτηρ τοῦ νεαροῦ. Στό διαίτημα αὐτό ἡ σύζυγος τοῦ πρωταγωνιστοῦ νοσηλεύεται στό νοσοκομεῖο καί ὑποβάλλεται σέ θεραπεία γιά μία ἀνίατο ἀσθένεια. Κατά τίς ἐκτιμήσεις τῶν ἱατρῶν δέν εἶχε πιθανότητες ἰάσεως. Ἡ ταινία τελειώνει μέ τήν ἐπιτυχία τῆς φυγαδεύσεως τοῦ νεαροῦ λαθρομετανάστου ἀπό τήν Γαλλία στήν Ἀγγλία (μέ τήν ἔμπρακτο συνεργία ἀγαθοῦ ἀστυνομικοῦ) καί μέ τήν θεραπεία τῆς συζύγου τοῦ πρωταγωνιστοῦ, ἡ ὁποία ἀφήνει ἀφώνους τοὺς ἱατροὺς καί ὁμιλοῦν περί θαύματος.

Κατά τούς κριτικούς ή ταινία ό-
μοιάζει μέ χριστιανική παραβολή
καί προβάλλει τήν φυσική άνθρω-
πιά καί φιλαλληλία τών ανθρώπων
πρός τούς έμπεριστάτους καί κατα-
τρεγμένους τής ζωής.

Ό Καουρισμάκι γενικώτερα έμ-
πνέεται από τά χριστιανικά ιδεώδη
καί σέ προηγούμενες ταινίες του,
όπως επί παραδείγματι στήν ταινία
του «Ό άνθρωπος χωρίς παρελ-
θόν». Στήν παρούσα σκιαγραφεί έ-
να θαῦμα, τό όποιο έπιτελείται ένε-
κα τής έμπράκτου φιλανθρωπίας
πρός τόν νεαρό λαθρομετανάστη· έ-
να θαῦμα τής αγάπης. Μέ τήν όλο-
κλήρωσι τής αγαθής πράξεως έπέρ-
χεται άνωθεν ή δωρεά τής υγείας,
τής συζύγου του αγαθοεργήσαντος.
Υπάρχει, όμως, καί κάποιος υπό-
δηλος άντικληρικαλισμός σέ μία
σκηνή, όπου ρωμαιοκαθολικοί κλη-
ρικοί θεολογούν καπνίζοντας.

Η ταινία συγκινεί καί διδάσκει
μέ τίς εύαισθησίες της καί είναι
έμπλεως αισιοδοξίας καί θετικών
συναισθημάτων. Κι αυτό είναι χα-
ρακτηριστικό τών ταινιών του με-
γάλου φιλανδοῦ δημιουργοῦ. Μένει
σέ μία περίπτωση προσωπικής εύαι-
σθησίας άπέναντι σέ ένα συμπαθέ-
στατο, άξιαγάπητο, εύγενικό κι ά-

κακο έφηβο λαθρομετανάστη. Μās
ένθυμίζει τήν παραβολή του Καλού
Σαμαρείτου καί μās άναπαριστά μέ
σύγχρονο τρόπο τό πώς γίνεται σή-
μερα κάποιος «πλησίον» στον έχον-
τα άνάγκη συνάνθρωπο.

Η ταινία δέν άσχολείται μέ τήν
εις βάθος μελέτη κι άνάλυσι του
προβλήματος τής λαθρομεταναστεύ-
σεως καί μέ τίς αλλοιώσεις καί
στρεβλώσεις, τίς όποίες έπιφέρει
στis τοπικές κοινωνίες. Η πραγμα-
τικότης τών προβλημάτων, τά όποια
συνδέονται έμμέσως ή άμέσως μέ
τήν μετακίνησι πλήθους λαθρομετα-
ναστών είναι εκτός τών όρίων δια-
πραγματεύσεως τής ταινίας. Ό σκη-
νοθέτης δέν άσχολείται μέ τά γκέ-
το, τίς συμμορίες, τήν έκμετάλλευση
τών χιλιάδων λαθρομεταναστών,
τήν αλλοίωση τών τοπικών πληθυ-
σμών, τόν «μύθο τής πολυπολιτι-
σμικής κοινωνίας» καί πλείστα όσα
προβλήματα προερχόμενα από τήν
άθρόα μετακίνησι μεγάλων πληθυ-
σμακών μαζών από τίς ύπανάπτυ-
κτες προς τίς άνεπτυγμένες χώρες.
Ίσως γι' αυτό τελικώς ή ταινία του
άναδύει μιá ήρεμία καί μιá αισιο-
δοξία.

I. K. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

«AKTINES». Μηνιαϊον περιοδικόν. Κυκλοφορεί τήν 1ην εκάστου μηνός. Ίδιοκτήτης: «Χρι-
στιανική Ένωσις Άκτίνες», όδός Καρύστη 14, 105 61 Άθήναι, Τηλ. 210.32.35.023. Έκδότης
καί Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Ίατρίδης, Παρθενώνος 26, 117 42 Άθήναι. Υπεύθυνη
Τυπογραφείου: Μαρία Κ. Τσινταράκη, Γαμβέττα 12, 106 77 Άθήναι, Τηλ. 210.38.05.816.
Τιμή τεύχους ΕΥΡΩ 1,50. Έτησία συνδρομή, Έσωτερικού ΕΥΡΩ 15, Έξωτερικού ΕΥΡΩ 30. Η
Έπιτροπή έπιφυλάσσει εις έαυτήν τό δικαίωμα νά μή δημοσιεύη ή νά συντέμνη κατά τήν κρίσιν
της οιονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιεύόμενα ή μή, δέν επιστρέφονται. Άναγγελίαι
έντύπων έν γένει καί βιβλιοκρισίαι δέν δημοσιεύονται. www.xee.gr. ΚΩΔΙΚΟΣ 1692.

Τόπος εκδόσεως Άθήναι, Μάρτιος 2012

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

ΕΠΑΝΕΞΕΔΟΘΗ

Γ. ΒΕΡΙΤΗ

**ΑΠΑΝΤΑ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ**

Ἑκδοση Ὀγδόη

Ἑκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»

Καρότση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 210.32.21.283

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
ΚΑΡΥΤΣΗ 14, Τ. Τ. 105 61
ΑΘΗΝΑΙ

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998